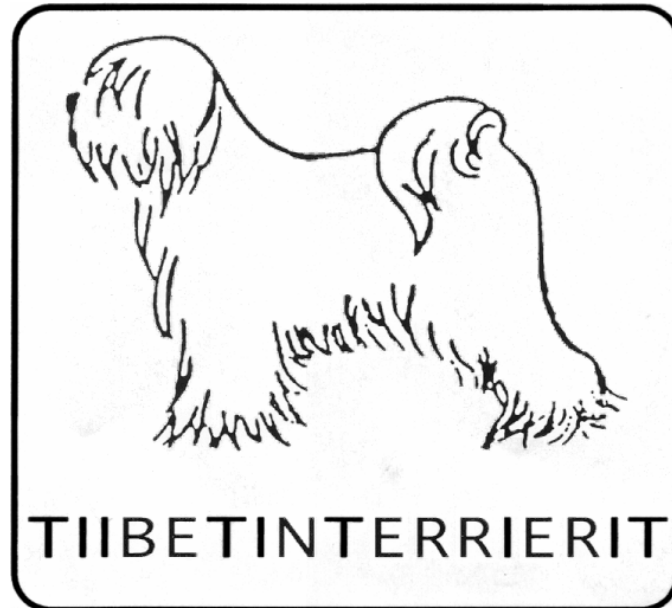

Tiibetinterrierit ry
Jalostustoimikunta

TIIBETINTERRIERI

JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMA v. 2007 - 2011

Hyväksytty vuosikokouksessa 25.2.2006

Voimassa 1.1.2007 – 31.12.2011

SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 26.9.2006

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	4
2. RODUN TAUSTA	4
2.1. Rodun synty	4
3. ROTUJÄRJESTÖ	5
3.1. Jalostustoimikunta	6
4. NYKYTILANNE	6
4.1. POPULAATION KOKO JA RAKENNE	6
4.1.1. Kanta muissa maissa	6
4.1.2. Kanta Suomessa	7
4.1.3. Tehollinen populaatiokoko	9
4.2. LUONNE JA KÄYTTÖOMINAISUUDET	10
4.2.1. Nykyinen käyttötarkoitus	10
4.2.2. Luonne ja käyttöominaisuudet	10
4.3. TERVEYS	12
4.3.1. Pevisa-sairaudet	12
4.3.1.1. PRA	13
4.3.1.2. LL	14
4.3.2. Muut Suomessa rodulla esiintyvät sairaudet	14
Katarakta ja HC	14
RD, retinan dysplasia eli verkkokalvon kasvuhäiriö	14
MPP. Membrana pupillaris persistens eli synnyynnäinen iiriksen kehityshäiriö	14
Distichiasis. Ylimääräiset luomikarvat eli silmäripset kasvavat kohti silmää	14
Entropium eli silmäluomen kiertyminen	15
Muut silmäsairaudet	15
4.3.3. Suomessa esiin tulleet muut merkittävät sairaudet ja terveysongelmat	15
4.3.3.1. Luusto ja nivelet	15
4.3.3.2. Muut terveystarkastuksissa esiin tulleet sairaudet ja terveysongelmat	16
4.3.4. Sairaustiedot muista maista	17
Lyhyesti edellä mainituista sairauksista:	
CCL	18
Kilpirauhasen vajaatoiminta	18
Kuurous	18
4.3.4.1. Ruotsi	19
4.3.4.2. USA	19
4.3.4.3. Saksa	20
4.4. ULKOMUOTO	20
4.4.1. Rotumääritelmä	21
4.4.2. Rotumääritelmän tulkinta	21

5. YHTEENVETO AIEMMAN JTO:N TOTEUTUMISESTA	22
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA STRATEGIAT	23
6.1. TAVOITE	23
6.1.1. Nykytila ja lähivuosien näkymä	23
6.2. ROTUJÄRJESTÖN TAVOITTEET	23
6.2.1. Populaation kokonaistila ja rakenne	24
6.2.2. Luonne ja käyttöominaisuudet, tavoitteet	24
6.2.3. Terveystavoitteet	24
6.2.4. Ulkomuoto, ulkomuodon tavoitteet	25
6.3. MENETELMÄT	25
6.3.1. Populaation kokonaistilaan ja rakenteeseen tähtäävät menetelmät	25
6.3.2. Luonteen ja käyttöominaisuuksien säilymiseen tähtäävät menetelmät	26
6.3.3. Terveystavoitteisiin tähtäävät menetelmät	26
6.3.4. Ulkomuodon säilymiseen tähtäävät menetelmät	27
6.4. MAHDOLLISUUDET JA UHAT	29
6.5. VARAUTUMINEN ONGELMIIN	30
6.6. TOIMINTASUUNNITELMA JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTTAMISEKSI	32
7. TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISEN SEURANTA	32
LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	34

LIITTEET

1. Jalostustoimikunnan työskentelytavat
2. Rotumääritelmä
3. Rotumääritelmän tulkinta

1. JOHDANTO

Tiibetinterrieri on kulkenut pitkän matkan Himalajan tuiskuissa palvelleesta vahti-, seura- ja paimenkoirasta nykysuomalaisen seuralaiseksi. Jokainen tiibetinterrieriin perehtynyt harrastaja-sukupolvi on vuorollaan ollut vastuussa siitä, että rotu on siirtynyt vahvana ja terveenä seuraaville tiibetinterrierien ystäville ja kasvattajille.

Nyt on meidän aikamme toimia vastuunkantajina ja siinä tämä jalostuksen tavoiteohjelma olkoon ohjenuoranamme.

Jalostuksen tavoiteohjelmaan on koottu tiibetinterrierin jalostukseen liittyviä suosituksia. Tavoiteohjelmaa noudattamalla kasvattaja voi olla varma, että hänen panoksensa vaikuttaa rodun parhaaksi.

Rodun terveydentila Suomessa on hyvä, rotumääritelmään nojaavat ulkonäköseikat melko tavalla kunnossa ja luonnepulmatkin vähäisiä - silti rekisteröintimäärät ovat lähivuosina olleet laskussa. Aiemmista malleista poiketen uudessa jalostuksen tavoiteohjelmassa pohditaan myös rodun uhkia ja vahvuuksia markkina-näkökulmasta.

Näillä eväin rotujärjestö kuitenkin suhtautuu luottavaisesti tiibetinterrierin tulevaisuuteen. Hauska, itsenäinen ja älykäs pikkupaimen on hurmannut uusia ystäviä Euroopassa aina 1920-luvulta lähtien, ja jatkaa valloitustyötä varmasti tulevaisuudessakin.

2. RODUN TAUSTA

2.1. Rodun synty

Tiibetinterrieri on tiibetiläinen rotu, jota sen alkuperämaassa on pidetty paimen-, vahti- ja karavaanikoirana. Myös luostareissa oli näitä koiria vahdin tehtävissä, lisäksi joissakin lähteissä mainitaan koirien osallistuminen pyhiin toimituksiin.

Rodun löysi ja toi länsimaihin englantilainen lääkäri Agnes Greig, joka 1920-luvulla työskenteli Pohjois-Intiassa. Hän tapasi lähetyssairaalaan Tiibetistä tulleita ihmisiä ja sai näin lahjaksi ensimmäisen, Buntiksi nimetyn tiibetinterrierinarttunsa, joka oli syntynyt v. 1922. Buntia tarjottiin Intian Kennelklubin rekisteriin, ja se merkittiin Lhasa terrieriksi, johon rotuun kuuluivat myös nykyisin Lhasa apsoina tunnetut koirat. Heti alussa oli kuitenkin selvää, ettei Bunti ollut Lhasa terrieri, vaan

kyseessä oli uusi rotu. Kennelklubin sihteerin mielestä kyseessä saattoi olla tiibetiläinen pyhä koira, josta oli kuullut puhuttavan. Dr. Greig sai ohjeen kasvattaa kolme sukupolvea ja tuoda sitten koirat uudelleen tuomaripaneelin nähtäväksi. Näin tapahtui, ja Greigin löytämä uusi rotu rekisteröitiin ja nimettiin Intiassa tiibetinterrieriksi (Tibetan terrier). Nimi oli peräisin tuomaripaneelin englantilaisilta jäseniltä; koska kyseessä ei ollut metsästyskoira, ei mastiffityyppinen eikä risteytysrotu, olkoon terrieri. Ensimmäinen tiibetinterrierin rotumääritelmä julkaistiin Intian Kennel Gazetessa v. 1930.

Greig toi myös Englantiin näitä kasvattamiaan koiria, ja Englannin kennelklubi rekisteröi v. 1926 kolme hänen koiristaan Lhasa terriereiksi, kuten Intiassakin oli ensin tehty. Samaan rotuun kuuluivat jo aiemmin Englantiin tuodut Lhasa apso. Kun Greig lopullisesti muutti takaisin Englantiin 1930-luvulla, hän edelleen halusi kasvatustyöllään osoittaa, että tiibetinterrieri oli oma rotunsa, eikä se kuulunut samaan rotuun Lhasa apsojen kanssa. V. 1931 tiibetinterrieri hyväksyttiin omaksi rodukseen, vaikka se näyttelyissä edelleen kilpaili apsojen kanssa. Näiden tiibetiläisrotujen ensimmäiset englantilaiset rotumääritelmät julkaistiin v. 1934, ja omasta CC:stä tiibetinterrierit saivat kilpailla ensimmäistä kertaa Cruftissa v. 1938. Tästä ajankohdasta voi katsoa nykyisen tiibetinterrierirodun syntyneen. Tiibetinterrierin isäntämaa on Englanti.

3. ROTUJÄRJESTÖ

Tiibetinterrierit ry. on perustettu ja rekisteröity v. 1981 ja sen kotipaikka on Helsinki, mutta tiibetinterrieriharrastajat ovat toimineet yhdessä muiden tiibetiläisten rotujen harrastajien kanssa Suomen Tiibetiläiset ry:n piirissä jo vuodesta 1971 alkaen, jolloin k.o. rotujärjestö perustettiin. Tiibetinterriereillä oli oma alajaosto ja oma jalostustoimikuntansa ja -neuvonsa. Kasvattajia ja harrastajia oli vähän ja luonnollisesti koiramäärätkin olivat vähäisiä.

Yhdistys toimi rotuyhdistyksenä vuoteen 1989 saakka, jolloin siitä tuli rotua harrastava yhdistys. Rotujärjestöksi yhdistys hyväksyttiin v. 1996, jolloin se erosi Suomen Tiibetiläiset ry:stä.

Suomen Tiibetiläiset ry:n lehti lakkautettiin v. 1990, minkä vuoksi Tiibetinterrierit ry. perusti oman jäsenlehden, joka alkoi ilmestyä v. 1991 alusta. Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa ja kuuluu jäsenetuuksiin. Lehteä ja vuosikirjaa lähetetään myös ulkomaisille tiibetinterrieriyhdistyksille.

Jäsenmäärä oli vuoden 2004 loppuun mennessä 287 varsinaista jäsentä, 3 perhejäsentä ja 5 ainaisjäsentä.

Rotujärjestön hallitukseen kuuluu vuosikokouksessa valitut puheenjohtaja sekä kuusi (6) jäsentä. Hallituksen puheenjohtajan toimikausi on vuosi. Hallituksen muiden jäsenten toimikausi on kaksi (2) vuotta.

3.1. Jalostustoimikunta

Tiibetinterrierit ry:n jalostusasioista hoitaa jalostustoimikunta, joka toimii rotujärjestön hallituksen alaisuudessa. Toimikuntaan kuuluu jalostusneuvoja ja vähintään viisi jäsentä. Toimikunnan jäsenet ja jalostusneuvoja valitaan rotujärjestön vuosikokouksessa kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Jalostustoimikunta antaa vuosittain työstään sekä toimintakertomuksen että –suunnitelman.

Liite 1. Jalostustoimikunnan työskentelytavat

4. NYKYTILANNE

4.1. POPULAATION KOKO JA RAKENNE

4.1.1. Kanta muissa maissa

Nykyisen länsimaisen tiibetinterrierikannan (=alkuperämaansa ulkopuolella oleva kanta) katsotaan muodostuneen kolmen eri linjan; lamleh-linjan, luneville-linjan ja ns. yhdistelmälinjan pohjalta.

Dr. Greig kasvatti tiibetinterrierejä kennelnimellä Lamleh. Koiria, joiden sukutaulussa on vain Greigin alkuperäiskoiria tai niiden jälkeläisiä alenevissa polvissa, kutsutaan lamleh-koiriksi. Tämän linjan harastajia ja kasvattajia löytyy edelleen kaikkialta maailmasta.

Luneville-linjan loi Englannissa 1950-luvulla Downin pariskunta. He löysivät uroskoiran, jonka Englannin kenneklubi rekisteröi tiibetinterrieriksi v. 1953. Downit aloittivat kasvatuksen tämän Trojan Kynokseksi nimetyn uroskoiran ja Princess Aureus-nimisen nartun kanssa. Nartun isä oli lamleh-uros ja emä rotuun otettu alkuperäiskoira. Pelkkään luneville-taustaan perustuvaa kasvatusta on rodussa nykyään enää vaikeaa löytää. Yksi todennäköinen syy luneville-koirien sulauttamiseen muuhun kantaan on ollut se, että tämän linjan myötä alkoi linssiluksaatio (Luxatio Lentis) yleistyä rodussa.

Tiibetinterrieri on maailmalaajuisesti yhtenäinen sillä tavalla, että kaikkien länsimaisten tiibetinterrierien sukutaulu voidaan kirjoittaa joko Greigin kantanarttuun Buntiin, tai Downien Trojan Kynokseen. Rotuun 1930- tai 1950-luvulla lisättyjä alkuperäiskoiria on yhteensä noin 10.

Tiibetinterrieri on jonkin verran eriytynyt englantilaiseksi, eurooppalaiseksi ja amerikkalaiseksi kannaksi. Aiemmin Pohjoismaiden kannat olivat melko samanlaiset, mutta v. 1989 muuttuneiden karanteenimääräysten jälkeen on tapahtunut eriytymistä. Toisaalta aivan viime aikoina siitoskoirien vaihto on taas vilkastunut ja kannat ovat uudelleen yhtenäistymässä. Samoja koiria löytyy tiibetinterrierien sukutauluista ympäri maailman.

Tiibetinterrieripopulaatiot muissa maissa 2000 - 2004

(Rekisteröidyt pennut + tuonnit) on ao. taulukossa 1.

Taulukko 1.

Maa	2000	2001	2002	2003	2004
Ruotsi	194 + 3	234 + 3	192 + 4	235 + 4	225 + 4
Norja	41 + 6	78 + 3	86 + 5	52 + 4	47 + 8
Englanti (UK)	1231 + 5	895 + 2	991 + 5	1082 + 7	1293 + 10
Saksa (VDH)	826	803	789	844	795
U.S.A.	704	675	645	690	685
Kanada	18 + 4	50 + 7	51 + 6	59 + 7	

4.1.2 Kanta Suomessa

Tiibetinterrierejä on rekisteröity vuosina 1960 - 2004 yhteensä 4821 kappaletta. Tuontikoiria on tullut 70, joista jalostukseen on käytetty 22 urosta ja 26 narttua. Pääasialliset tuontimaat ovat olleet Ruotsi (30), Saksa (14), USA (10) ja Englanti (9 koira).

2000 luvun tuontien yhtenä erikoispiirteenä on se, että niiden taustalta löytyy suomalaisia koiria lähipolvissa (1.-3.polvea) – vain neljä tuonneista (28,5%) ovat ns. täysin vierasta sukua kantaamme.

Ao.taulukkoon on yksilöity tuonnit vuosilta 2000 -2004.

Taulukko 2. Tuonnit vuosina 2000 – 2004

Maa	Uroksia	Narttuja
Ruotsi	1	3
Kanada	1	1
Saksa	1	1
Tsekin tasavalta	1	1
Hollanti		1
Iso-Britannia		1
Sveitsi		1
USA	1	
Yht.	5 urosta	9 narttua

Suomalaisen tiibetinterrierikannan kehitys on käynyt vuosikymmenien aikana voimakkaasti läpi eri vaiheita. 60- ja 70-luvulla kanta oli pieni ja tuontiurokset olivat lähes kaikki matador-asemassa rodun kehitykselle. Myös koko 80-luku ja vielä 90-luvun alkupuolisko oli matador-jalostuksen aikaa, kunnes kasvattajat heräsivät huomaamaan, että ainoa tapa saada perinnöllistä vaihtelua oli laajentaa jalostuspohjaa.

Ao. Taulukkoon on listattu kaikki ne urokset, jotka ovat tuottaneet vähintään 50 jälkeläistä ja niiden jälkeläisten jatkokäyttö.

Näistä 22:sta uroksesta 15 (68%) on joko PRA- ja/tai LL-sairauden kantajia.

Taulukko 3. Lista uroksista, jotka ovat tuottaneet vähintään 50 pentua sekä niiden jälkeläisten jatkokäyttö

Nimi	Pentueet	jälkeläiset	% kannasta	Jalostuskäytön aikaväli	jalostukseen käytetyt jälkeläiset		
					urokset	nartut	% koiran kaikista jälkeläisistä
Skellfield Thubten-Su (GB)	32	168	3,5 %	1970-1981	1	19	7,1
Millan Ba-Ro	33	140	2,9 %	1984-1991	2	15	12,1
Dali-Jarkan Ba-Dok-Pa	31	135	2,8 %	1976-1988	10	26	26,7
Matinsuon Pa-Zad	19	107	2,3 %	1977-1982	9	12	19,6
Millan Jar-Man	23	103	2,2 %	1990-1996	2	3	4,9
Millan Bal-Gyi	21	96	2,0 %	1976-1986	5	10	15,6
Krysants Khan (S)	21	80	1,7 %	1969-1978	3	19	27,5
Kalai's Lord Chesterfield* (USA)	13	77	1,6 %	1988-1989	10	11	27,3
Millan Khun	16	75	1,6 %	1974-1978	1	10	14,7
Karamain Jarkan-Dharma	13	74	1,6 %	1984-1996	3	5	10,8
Skellfield Gye-Pa-Su (GB)	27	74	1,6 %	1975-1982	5	15	27
Karamain Dharma Chen-Pa	15	71	1,5 %	1982-1986	8	10	24,3
Mirosan Esfahan-Pama-Da	12	71	1,5 %	1989-1991	8	9	23,9
Dehradun Ky Chin of Lamleh (GB)	17	70	1,5 %	1972-1975	5	11	22,9
Karamain Pan American	13	69	1,5 %	1989-1995	9	8	24,6
Millan Roope	13	64	1,3 %	1983-1985	1	0	1,6
Millan Brahma	15	61	1,3 %	1975-1981	0	5	8,2
Karamain Count Dracula	12	59	1,2 %	1989-1992	0	3	5,1
Karamain Iravadi	9	52	1,1 %	1997-2001	1	3	7,7
Matinsuon Min-Gi	13	51	1,1 %	1975-1979	7	5	23,5
Karamain Lhakang Khan	12	50	1,1 %	1985-1992	2	6	16
Regalias Rock'm Sock'm (USA)	8	50	1,1 %	1992-1995	6	8	28

*Uros oli jalostuskäytössä Suomessa vuosina 1988-1989.

Seuraavassa taulukossa on koottu viimeisen viiden vuoden seuranta vuosilta 2000 – 2004, lista käytetyistä uroksista, joilla on vähintään 10 pentua rekisteröity tällä aikavälillä ja niiden prosenttuaalinen osuus 5-vuoden rekisteröinneistä.

Taulukko 4. Käytetyimmät urokset vuosina 2000 – 2004

isät	pentueita	pentuja	%
Dschowo's Bhadur (CH)	6	26	7 %
Sadi-Ya's Midnight Prank	6	26	7 %
Shabash Shimon	3	19	5 %
Khambas Apilaya Sweet And Sour (S)	4	18	5 %
Falamandus Fait Du Bien	3	16	4 %
Falamandus Flic-Flac	2	16	4 %
Falamandus Double-Noeud	3	13	3 %
Love-Me-Tender of Sjo-Who-Sji-Bib (NL)	2	13	3 %
Karamain Iravadi	2	12	3 %
Kiranas El-Mo Zan-Po	2	12	3 %
Tseman Kha-Ba-Can	2	12	3 %
Falamandus Enfant D'Elite	2	11	3 %
Kai-Las Lamleh v.d. Lobenbreite (D)	2	11	3 %
Falamandus Dandy Diapre	2	10	3 %
Sadi-Ya's Midnight Memory	2	10	3 %

4.1.3. Tehollinen populaatiokoko

Tehollinen populaatiokoko, N_e , kuvaa jalostuspohjan laajuutta. Laskennassa on käytetty tehollisen populaatiokoon kaavaa: $N_e = 4 \times N_m \times N_f / (N_m + N_f)$.

N_e = tehollinen populaatiokoko, N_m = jalostukseen käytettyjen urosten määrä, N_f = jalostuksen käytettyjen narttujen määrä. On syytä mainita, että käytetty tehollisen populaatiokoon kaava perustuu ideaalipopulaation oletukselle ja se antaa yliarvion todelliseen nähden.

Tehollinen kanta on vuosina **2000 – 2004** ollut 44 eri urosta ja 57 eri narttua, yhteensä 101 koiraa. Pentueita tänä aikana syntyi 79. Jos ne kaikki olisivat syntyneet eri vanhemmille, tehokas kannan koko olisi ollut 158 koiraa. Nyt tehokas kannan koko oli 101 koiraa eli **64%**.

Tehollisen kannan, sukusiitoskerroimen ja pentuekoon kehitys tiibetinterriereillä viisivuotiskausittain tarkasteltuna, poikkeuksena 60-luku kokonaisuudessaan:

1995 – 1999:

176 pentuetta, 90 urosta ja 137 narttua, yht. 227: 64%.

Sukusiitoskerroin 5-sukupolvelta ka.: 3,495%. Pentuekoko ka. 5,1.

1990 – 1994:

257 pentuetta, 87 urosta ja 172 narttua, yht. 259: 50%

Sukusiitoskerroin 5-sukupolvelta ka.: 5,753%. Pentuekoko ka. 4,8.

1985 – 1989:

177 pentuetta, 62 urosta ja 112 narttua, yht. 174: 49%

Sukusiitoskerroin 5-sukupolvelta ka.: 6,310%. Pentuekoko ka. 4,5.

1980 – 1984:

120 pentuetta, 42 urosta ja 75 narttua, yht. 117: 49%

Sukusiitoskerroin 5-sukupolvelta ka.: 7,363%. Pentuekoko ka. 4,2.

1975 – 1979:

136 pentuetta, 24 urosta ja 77 narttua, yht. 101: 37%

Sukusiitoskerroin 5-sukupolvelta ka.: 7,026%. Pentuekoko ka. 4,1.

1970 – 1974:

68 pentuetta, 10 urosta ja 36 narttua, yht. 46 : 34%.

Sukusiitoskerroin 5-sukupolvelta ka.: 4,605%. Pentuekoko ka. 4,6.

1960 – 1969:

19 pentuetta, 5 urosta ja 8 narttua, yht. 13: 34%

Sukusiitoskerroin 5-sukupolvelta ka.: 7,666%. Pentuekoko ka. 3,1.

Taulukko 5. SKL:n KoiraNet-jalostustietojärjestelmä.

Jalostustilastot/Vuosiyyhteenveto 2000 – 2004: TIIBETINTERRIERI

	2004	2003	2002	2001	2000
Pennut (kotimaiset)	66	70	78	80	87
Tuontikoirat	4	2	2	2	4
Rekisteröinnit yht.	70	72	80	82	91
Pentueet	14	17	16	16	16
Pentuekoko	4,7	4,1	4,9	5,0	5,4

	2004	2003	2002	2001	2000
Kasvattajat	13	14	15	14	16
Urokset					
- kaikki	11	15	11	13	13
- kotimaiset	9	13	8	10	8
- tuonnit	2	1	2	3	3
- ulkomaiset	0	1	1	0	2
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4 v 11 kk	4 v 6 kk	3 v 5 kk	3 v 4 kk	3 v 3 kk
Nartut					
- kaikki	14	17	16	16	16
- kotimaiset	12	13	16	15	16
- tuonnit	2	4	0	1	0
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	5 v	4 v 8 kk	3 v 11 kk	4 v 7 kk	4 v 6 kk
Isoisät	25	30	24	26	29
Isoäidit	28	32	24	29	31
Tehollinen populaatio	25	32	26	29	29
Sukusiitosprosentti*	1,9%	4,4%	1,3%	1,6%	2,8%

Copyright © [PrettyBit Software Oy](#) (sovellus)
 Copyright © [Suomen Kennelliitto ry](#) (aineisto)

*Sukusiitosprosentit ovat muutettu K9Ped-ohjelman mukaan lasketuiksi, perustuen 5-sukupolven täydellisiin sukutaulutietoihin.

4.2. LUONNE JA KÄYTTÖMINAISUUDET

4.2.1. Nykyinen käyttötarkoitus

Tiibetinterrieri on edelleen, kuten se on aina ollut, ihmisen seuralainen. Se ei enää ole paimentava rotu, vaikka sitä alkuperämaassa onkin tähän tarkoitukseen käytetty. Tiibetiläisessä kulttuurissa koiria ei ole käytetty metsästykseseen, eikä tiibetinterrierillä ole merkittävää saalistusviettiä.

4.2.2. Luonne ja käyttöominaisuudet

Tiibetinterrieri on seurakoira ja sen tärkein tehtävä on olla ihmisen seuralainen. Tätä tehtävää rotu on hoitanut tuhansia vuosia, mikä seikka näkyy koiran luonteessa. Tiibetinterrieri on iloinen, vilkas ja seurallinen ja se osaa "ajatella" omilla aivoillaan. Se ei ole palvelualtis, kuten palveluskoirarodut, vaan tekee omia johtopäätöksiään ja on toisinaan itsepäinenkin. Tiibetinterrieri hyväksyy ihmisen isännäkseen, mutta on samalla suuresti tietoinen omasta itsestään ja odottaa ihmiseltä vastavuoroista

kontaktia. Ei ole vaikea ymmärtää, miksi rodun alkuperämaassa Tiibetissä tiibetinterrieriä kuvataan termillä pikkuihminen.

Tiibetinterrierin kouluttaminen on haasteellinen tehtävä. Se ei onnistu tiukan auktoriteetin varassa, vaan vaatii kouluttajalta tasavertaista toveruutta koiraan. Tiibetinterrierin hallitseminen edellyttää kuitenkin määrätietoisuutta ja jämäkkyyttä. Herttaisen karvakuonon takana toimii herkkäaistinen ja kekseliäs koira, joka helposti tunnistaa heikompiensa ja saattaa pyrkiä omassa laumassaan vallanpitäjäksi.

Tiibetinterrierillä ei ole saalistusviettiä, mutta se voi kiinnostua jäniksistä ja linnuista leikkikavereina. Tiibetinterrierillä voi olla taipumusta paimentamiseen ja vahtimiseen ja se voi suhtautua ulkopuolisiin pidättyvästi ja hieman epäluuloisesti. Tiibetinterrieri ei kuitenkaan ole mikään pihakoira. Se ei viihdy yksin, vaan haluaa olla siellä, missä sen isäntäväkikin on. Seurallisuutensa ja sopeutuvuutensa ansiosta tiibetinterrieri sopii mainiosti elämään niin yhden hoitajan taloudessa kuin suuremmassakin pesueessa.

Tiibetinterrierin jalostuksessa tulee kunnioittaa ja vaalia näitä ikivanhoja luonteenominaisuuksia:

- a) Jalostuskoirien tulee olla tasapainoisia, seurallisia, hyvän hermorakenteen omaavia.
- b) Jalostuskoirien tulee olla helposti käsiteltäviä ilman liiallista kovuutta tai pehmeyttä.
- c) Jalostuskoirilla voi olla taipumusta paimentamiseen ja/tai vahtimiseen, mutta ne eivät kuitenkaan saa olla liian dominoivia.

Jalostustoimikunnan tekemässä kyselyssä 2002 tiibetinterrierien omistajat ja kasvattajat nimesivät yleisimmäksi luonteenvirheeksi arkuuden. Rodulle tavanomaisesta pidättyväisyydestä ei olekaan pitkä askel arkuutena ilmenevään liialliseen pidättyväisyyteen.

Jalostustyössä tulee kiinnittää huomiota luonteeseen. Liian pehmeitä, teräviä ja heikon hermorakenteen omaavia yksilöitä ei tulisi käyttää jalostukseen.

Koulutustapojen ja -tyylien nykyaikaistuttua ja pehmenneenä, myös tiibetinterrieristä on tullut tuttu harrastaja tottelevaisuus- ja agilityharrastuksessa. Oikein ohjailtuna ja motivoituna tiibetinterrierin yhteistyöhalu, innokkuus, kestävyys ja ketteryys ovat eduksi näissä lajeissa.

Käyttöominaisuuksiltaan tiibetinterrieri on moneen soveltuva koira. Sitä on käytetty mm. ystäväkoirana vanhustyössä sekä rauniokoirana. Erityisesti USA:ssa ja Englannissa tiibetinterrierejä on koulutettu sekä kuulo- että avustajakoiriksi.

4.3. TERVEYS

4.3.1. PEVISA-sairaudet

Tiibetinterrierillä PEVISA-ohjelman menetelmin vastustettavat perinnölliset sairaudet ovat PRA (progressive retinal atrophy eli etenevä verkkokalvon surkastuminen) ja LL (luxatio lentis eli linssiluksaatio eli mykiön sijoiltaanmeno). Molempien sairauksien on tiibetinterrierillä todettu periytyvän autosomaalisesti resessiivisesti, eli väistyvän geenin aiheuttamana. Molemmat sairaudet johtavat sokeuteen, mutta sokeatkin koirat pystyvät jatkamaan elämäänsä kotikoirina tutuissa ympäristöissä. Sairaita ei käytetä jalostukseen, myös tunnettujen kantajien käyttöä pyritään välttämään. Kasvattajat ovat näistä kahdesta taudista hyvin tietoisia ja vapaaehtoista vastustamistyötä on tehty jo ennen PEVISAA. Jalostukseen on suhteellisen helppo löytää koiria, joiden lähisukulaisissa ei ole PRA- tai LL- sairaita tai kantajia.

PEVISA-ohjelma tuli tiibetinterriereillä voimaan 1.1.2000, ja se on nyt toiminut ensimmäiset viisi vuotta. Ohjelman mukaan:

1. Jokaiselta jalostukseen käytettävältä koiralta vaaditaan virallinen silmätarkastuslausunto, joka osoittaa, ettei koira sairasta kumpaakaan mainittua sairautta
2. Lausunto ei astutushetkellä saa olla 12 kk vanhempi
3. Jos koiralla ei astutushetkellä ole voimassa olevaa silmätarkastuslausuntoa, sen jälkeläisiä ei rekisteröidä
4. Poikkeuslupamenettelyt sisältyvät ohjelmaan

Vuosina 2000 – 2004 suomalaisilla tiibetinterriereillä on diagnosoitu PRA- ja LL-sairauksia seuraavasti:

Taulukko 6. Silmätutkitut, PRA- ja LL-tapaukset vuosina 2000 – 2004.

vuosi	silmätutkittuja	PRA	LL
2000	113	2 / 1,8%	2 / 1,8%
2001	80	2 / 2,5%	2 / 2,5%
2002	74	-	1 / 1,4%
2003	55	-	-
2004	71	-	-

Vuosina 1975 – 2004 on suomalaisilla tiibetinterriereillä diagnosoitu PRA- ja LL-tapauksia seuraavasti:

Taulukko 7. Yhteenveto silmätarkastustuloksista.

YHTEENVETO TIIBETINTERRIERIEN SILMÄTARKASTUSTULOKSISTA 1960 - 2004		
Vuosina 1960* - 2004 rekisteröity	4821	tiibetinterrieriä
joista silmätarkastettu yhteensä	1315	27 %
Kliinisesti terveitä tutkimushetkellä	1228	25 %
PRA-tapauksia	29	0,60 %
LL-tapauksia	32	0,66 %

Vuoden 2004 aikana tarkastettiin 71 koiraa, joista 29 oli ensiläusunnon saajia.

* = rekisteröintitiedot alkavat vuodesta 1960, mutta ensimmäiset silmätarkastukset tehtiin v. 1975.

4.3.1.1. PRA

PRA on yksi koirien tutkituimmista ja tunnetuimmista silmäsairauksista. Retinan eli verkkokalvon surkastuminen, atrofia, aiheuttaa valon aistimisessa muutoksia. Valoaisesti heikkenee vähitellen, aluksi koiralla voi huomata hämäräsokeutta, mutta tauti johtaa lopulta sokeuteen. PRA-sairauden diagnosoinnin laskennallinen keski-ikä suomalaisilla tiibetinterriereillä on n. 4 vuotta. PRA:sta tunnetaan kaksi eri muotoa, perifeerinen ja sentraalinen. Tiibetinterrierin PRA on tavallisesti perifeerinen, jossa surkastuminen alkaa retinan laitamilta ja etenee keskustaan.

Englantilainen tutkija ja silmäspesialisti Keith Barnett diagnosoivat PRA-sairauden tiibetinterrierillä v. 1968. Asiasta virisi vilkas keskustelu aluksi Englannissa ja sitten erityisesti Ruotsissa, jonne tohtori Barnett kutsuttiin asiasta järjestetyn seminaarin asiantuntijaksi v. 1972.

Myös Suomeen tuli 1970-luvun alussa tieto PRA:sta tiibetinterrierin perinnöllisenä sairautena, ELL Jorma Jussila teki ensimmäisen silmätarkastuksen suomalaistibbelle v. 1975.

Tieto PRA:sta on nyt jo lisääntynyt niin, että monissa roduissa sairautta aiheuttava geeni on löydetty. Tiibetinterrierin PRA-geeni on edelleen kateissa.

4.3.1.2 LL

Luxatio lentis eli linssiluksaatio on sairaus, jossa linssin eli mykiön kannatinrihmat katkeavat ja linssi kallistuu pois paikaltaan. Tapahtuma on melko nopea, ja se voi olla koiralle myös kivulias. Mykiön irtoaminen voi tapahtua toisessa tai molemmissa silmissä. Leikkauksella voidaan irronnut linssi poistaa ja hoitaa silmä kivuttomaksi, mutta näköä ei voida pelastaa. LL-sairauden diagnosoinnin laskennallinen keski-ikä suomalaistibbeillä on n. 5 vuotta.

Myös linssiluksaatiota alettiin Englannissa epäillä tiibetinterrierin perinnölliseksi sairaudeksi. Tämän havainnon Keith Barnett teki vuotta myöhemmin kuin ensimmäisen PRA-löydöksen, eli v. 1969. Havaintoa todennettiin aluksi sukutauluvertailujen avulla. Vuonna 1978 Barnett ja R. Curtis olivat jo varmoja tiibetinterrierin perinnöllisestä LL-sairaudesta, mutta asia varmistui viimein Animal Health Trustissa toteutetussa neljän koepentueen kasvatus- ja tutkimusohjelmassa.

Suomalaisissa koiran terveyttä käsittelevissä yleisteoksissa linssin irtoamisen tavallisimmaksi syyksi mainitaan silmään kohdistunut isku tai muu ulkoinen vamma, mutta tiibetinterrierillä luxatio lentis on kuitenkin ennen kaikkea geneettinen sairaus, joka on jalostuksessa otettava huomioon.

4.3.2. Muut tiibetinterrierillä todetut silmäsairaudet

Katarakta ja HC

Katarakta eli harmaakaihi eli linssin samentuma, jossa näkö heikkenee aina täydelliseen sokeuteen saakka, voi sekundaarina aiheutua monesta syystä, esim. sokeritaudista, silmään kohdistuneesta iskusta, tulehdussairaudesta tai jostakin ympäristötekijästä. Perimän aiheuttama (hereditary cataract) HC voi olla monimuotoinen samassakin rodussa, jolloin HC:n ulkonäkö, alkamisikä ja eteneminen vaihtelevat. Kataraktan varhaista muotoa, juveniilia kataraktaa raportoidaan tiibetinterrierillä esiintyvän perinnöllisenä, mutta tämän kataraktan periytymismekanismi ei ole selvillä.

Suomessa on silmätarkastuksissa v. 1979 – 2004 tullut esiin 10 perinnölliseksi luokiteltua HC-tapausta, lisäksi yksi ulkomaille viety suomalainen tiibetinterrieri on saanut HC-diagnoosin. Muita kataraktoja on Suomessa tullut esiin yhdeksän, näistä kahdella on HC-epäily.

RD, retinan dysplasia eli verkkokalvon kasvuhäiriö

RD-muutokset voi silmätutkimuksessa nähdä jo pennulla, taudin vakavuus voi olla lievistä tai lähes olemattomasta näön häiriöstä sokeuteen. Sairaused voi olla perinnöllinen. Tautia on raportoitu esiintyvän myös tiibetinterrierillä. Suomessa on tullut esiin yksi tapaus saksalaisella tuontinartulla, koira ei ole käytetty jalostukseen.

MPP. Membrana pupillaris persistens eli synnyynnäinen iiriksen kehityshäiriö on todettu tiibetinterrierillä perinnölliseksi silmäsairaudeksi.

Distichiasis. Ylimääräiset luomikarvat eli silmäripset kasvavat kohti silmää on todettu tiibetinterrierillä perinnölliseksi silmäsairaudeksi.

Entropium eli silmäluomen kiertyminen

Silmäluomien sisään- tai uloskiertyminen on asentovirhe, joka voi liittyä silmän kehityshäiriöihin ja se voi olla myös perinnöllinen. Sisäänkiertyminen on tullut esiin Suomessa yksittäistapauksena.

Muut silmäsairaudet

Tiibetinterrierien terveystieteissä vv. 2000 ja 2004 on tullut esiin joitakin silmien tulehdussairauksia ja yksi kuivasilmäsyndroomatapaus.

Puhuttaessa tiibetinterrierin sairauksista, aloitetaan yleensä aina silmistä. Suomalaisen tiibetinterrierikannan silmiä on kuitenkin pidettävä varsin terveisinä. PRA ja LL on pidetty hyvin kurissa, joitakin yksittäisiä HC- ja kataraktatapauksia tulee esiin, ja muidenkin silmäongelmien määrä on pysynyt hyvin pienenä.

4.3.3. Suomessa esiin tulleet muut merkittävät sairaudet ja terveysongelmat

Jalostustoimikunta on viime vuosina järjestänyt kaksi terveystieteitä. V 2002 kyselyyn saatiin terveystiedot 325 tiibetinterrieriltä, mitä tulosta on pidettävä merkittävänä. V. 2004 järjestettyyn kyselyyn saatiin lyhyenä vastausaikana vain parikymmentä vastausta.

4.3.3.1 Luusto ja nivelet

Lonkka- ja polvitutkimusten tarpeellisuudesta on rodussa pitkään keskusteltu. Monissa maissa esim. Saksassa jalostuskoirilta edellytetään A – B lonkkia ja 0/0 polvia. Meillä on päädytty suosittamaan ko. tutkimuksia jalostuskoirille ja kasvattajia kehoitetaan käyttämään jalostukseen vain tutkittuja ja terveitä koiria.

Vuoden 2002 kyselyssä 75% koirista oli ilman lonkka- ja 73% ilman polvitutkimusta. Kyynärniveltutkimuksia meillä tehdään varsin vähän, yksi tai kaksi vuosittain, kyynärniveliä ei ole koettu ongelmallisiksi.

Taulukko 8. Yhteenveto lonkkatarkastustuloksista.

Yhteenveto lonkkatarkastuksista:

Tutkittuja yht	206	
TT rek. -2004	4821	
kannasta	4,27 %	
(*) -1988	22	11 %
(II) -1988	1	0 %
A	107	52 %
B	54	26 %
C	16	8 %
D	5	2 %
E	1	0 %
	206	100 %

Vuoden 2004 aikana lonkkakuvattiin 17 koiraa.

Taulukko 9. Yhteenveto polvitarkastustuloksista.

Yhteenveto polvitarkastetuista:

Tutkittuja yht	200	
TT rek. -2004	4821	
kannasta	4,15 %	
0-tulos	196	98 %
1-tulos	2	1 %
2-tulos	2	1 %
	200	100 %

Vuoden 2004 aikana polvitarkastettiin 11 koiraa

Selkäsairaudet eivät nuorilla tiibetinterriereillä ole yleisiä, Muutama nuoren koiran selkävika, jonka syynä on nivelrikko, on kyselyissä tullut esiin. Selkävaivat ovat hieman tavallisempia yli 8-vuotiailla, jolloin ongelmat ovat kulumis- tai ischiasvaivoja.

4.3.3.2 Muut terveystarkastuksissa esiin tulleet sairaudet ja terveysongelmat

Suurin terveydellinen ongelma molemmissa kyselyvastauksissa oli joukko oireita, jotka voitaisiin nimetä otsikolla monimuotoiset allergiatyyppiset oireet. Tutkimuksin todettuja allergioita oli v. 02 vastauksissa 10%:lla, muita oireita 10 – 15%, ja herkkävatsaisiksi ilmoitettiin 25% tibbeistä.

Toinen kyselyissä esiin tullut ongelmaryhmä oli narttujen juoksuihin, synnytyksiin ja valeraskauksiin liittyvät pulmat. Kolmasosa tibbenartuista kärsi vastausten mukaan voimakkaista valeraskauksista. Kasvattajat yleensä pitävät tibbenarttuja hyvinä synnyttäjinä, vaikka kyselyssä tuli esiin myös synnytysongelmia. Juoksujen väli vaihteli eri narttujen kesken noin puolesta vuodesta vuoteen, osalla nartuista juoksut olivat hyvin huomaamattomia ns. kuivia tai hiljaisia (dry, silent).

Allergiatyyppisten oireiden ja narttujen vaivojen jälkeen tulivat kyselyvastauksissa esiin muut terveysongelmat ja sairaudet seuraavassa yleisyysjärjestyksessä.

Ongelmallista ientulehdusta ja hammaskiveä oli n. 20%:lla tiibetinterriereistä. Taudin ilmenemiseen vaikuttaa suuresti koirien ruokinta ja suun hoito, tai hoitamattomuus. Pelkkä ruokinta ja hoito eivät tiibetinterrierit hyvin tuntevan eläinlääkärin mukaan kuitenkaan yksin selitä ientulehdusten määrää, vaan tauti on luokiteltava varsinaiseksi sairaudeksi, niin yleinen se alkaa tt:llä olla. Muita hampaisiin liittyviä ongelmia, esim. hammaspuutoksia tuli esiin n. 10 %:lla.

Anaalirauhasongelmat ovat tiibetinterrierillä myös kohtalaisen tavallisia, kyselyissä niitä tuli esiin 15%:lla

Muita vakavia sairauksia suomalaisilla tiibetinterriereillä on kyselyissä tullut esiin seuraavasti:

- kilpirauhasen vajaatoimintaa, sairaus ei ole tullut kyselyissä esiin, mutta kasvattajat käyvät siitä keskustelua. Taudin esiintymismäärästä on vaikea antaa arviota
- munuaissairauksia, Addisonin tauti, Cushingin tauti, munuaisten vajaatoiminta
- epilepsia
- diabetes
- maksan vajaatoiminta
- sydänsairauksia

Edellä lueteltuja sairauksia tulee tietoon muutamia vuosittain (1-3) Todelliset esiintymismäärät saattavat olla suurempia.

- eturauhasvaivoja ja kivesvikoja
- nisäkasvaimia. Esiintyy jonkin verran enemmän kuin edellisen ryhmän tauteja.
- muita yksittäisiä sairauksia
- kaksi syntymäkuuroa koiraa on diagnosoitu (v. 2005 tieto)

Kyselyvastausten mukaan suomalainen tiibetinterrieri on varsin terve. Se on myös hyvin pitkäikäinen rotu, 15-vuotias tiibetinterrieri ei ole harvinaisuus. Vakavina pidettäviä sairauksia esiintyy yksittäisillä koirilla ja perinnöllisiksi tiedetyt sairaudet on kohtalaisen hyvin pidetty kurissa. Mitään kuolemanvakavaa sairautta ei voi pitää tiibetinterrierille tyypillisenä. Rodun sairaudet ovat yleensä lieviä tai keskivaikeita terveydellisiä ongelmia, jotka vaativat asianmukaista hoitoa, mutta eivät uhkaa koiran elämää.

Lopuksi mainittakoon vielä kovin tavallinen tiibetinterrierin terveydellinen kauneusvirhe, napatyrä. Se esiintyi 18%:lla kyselyvastauksista. Napatyrä on tavallisesti niin pieni, ettei leikkausta tarvita, joten sitä ei osata oikein ongelmanakaan pitää.

4.3.4 Sairaustiedot muista maista

Jalostusmateriaalin tuonnin ja viennin lisääntyessä on erityisen tärkeää tuntea koirien taustalla piilevät perinnölliset sairaudet muissakin maissa.

Tiibetinterrierikasvattajien maailmankongressit (Tibetan Terrier World Congress) on järjestetty vuodesta 1989 lähtien, ne ovat lisänneet kasvattajien tietoa rodun sairauksista. Ensimmäisen kongressin pääaiheena oli muuttunut rotumääritelmä, johon yhteislausumalla saatiin korjaus vuonna 1991.

Maailmankongressien yhtenä alkuperäisenä tarkoituksena oli käynnistää TIIS-yhteistyö (Tibetan Terrier International Information System). Tämä on kansainvälinen silmäsaairaiden lista, jonne ilmoitetaan diagnosoidut PRA- ja LL-tapaukset ja näiden vanhemmat eli sairauden kantajat. Yhteistyössä voivat olla mukana sekä eri maiden rotuyhdistykset että koiran omistajat/kasvattajat. Suomen tiibetinterrieriyhdistys on ollut TIIS-yhteistyössä sen perustamisesta alkaen.

Englannissa vuonna 1993 Dr Malcolm Willis piti esitelmän lonkkatutkimuksista tiibetinterriereillä. Useimmissa maissa lonkkakuvausta suositellaan kaikille siitokseen käytettäville koirille, vain Saksassa tämä on pakollista.

Hollannissa vuonna 1997 alkoi vilkastua keskustelu synnyynnäisestä kuuroudesta rodussa. Saksassa rotuyhdistys on lisännyt suosituksiinsa, että valkoiset pennut pitäisi kuulotestata.

Vuoden 2003 kongressi pidettiin Usassa, silloin luentoaiheena oli keskushermostosairaus CCL (Canine Ceroid Lipofuscinosis). Taudin tutkimusta jatketaan yhä professori Martin Katzin johdolla Missourin yliopistossa. Usassa perustetun dna-pankin ansiosta meneillään on myös tutkimuksia koskien LL-, PRA- ja katarakta-sairauksia.

Vuoden 2005 kongressi pidettiin Saksassa. Ajankohtaisiksi terveysongelmiksi nousivat edelleen CCL, sekä kilpirauhasen vajaatoiminta (hypothyreosis). CCL:ään liittyen keskusteltiin muun muassa, pitäisikö tautitapaukset julkaista em. TIIS-listalla.

Lyhyesti edellä mainituista sairauksista:

CCL on perinnöllinen keskushermostosairaus, ns. kertymäsairaus, jossa hermosoluihin kertyy seroidilipofuskiini-ainetta ja aiheuttaa moninaisia käytös- ja keskushermosto-oireita. Jäämiä kertyy myös näköhermoon, joten koiralle tulee näköongelmia, kaikilla ei näy muutoksia silmissä jaa muutokset ovat yleensä lievempiäkin kuin PRA:ssa. Koirat *eivät* aina *sokeudu*. Tauti on synnyynnäinen, mutta täysin varma diagnoosi saadaan vain post mortem -tutkimuksella. Toistaiseksi ei tiedetä CCL-diagnoosia suomalaisella tiibetinterrierillä.

Kilpirauhasen vajaatoiminnassa kilpirauhashormonin erittyminen heikkenee, koira yleensä vähän lihoo ja liikkuu laiskemmin kuin aikaisemmin. Näkyvin muutos on turkin laadun ja määrän heikentyminen. Amerikkalaisten tutkimusten mukaan kilpirauhasen vajaatoiminnan tavallisin syy tiibetinterrierillä on autoimmuuni kilpirauhashastulehdus (thyroiditis).

Kuuroutta tutkinut amerikkalainen George M. Strain jakaa koirien kuurouden kolmeen ryhmään:

- perinnöllinen, synnyynnäinen sensoneuraali kuurous
- hankittu, syntymän jälkeen alkava sensoneuraali kuurous (esim. melun, infektion, korvavaurion tai vanhuuden aiheuttama)
- hankittu konduktiivi kuurous (krooninen korvatulehdus)

Ensin mainittua sensoneuraalia kuuroutta esiintyy myös tiibetinterrierillä. Kuurous diagnosoidaan BAER-kuulontutkimuksella (BAER = brainstem auditory evoked response, aivorungon auditorinen heräteväste).

4.3.4.1 Ruotsi

Ruotsista saadut tiibetinterrierien terveystiedot ovat hyvin samansuuntaisia kuin meillä. Ruotsalaisilla tibbeillä on kuitenkin yksi sairaus, jota muualla esiintyy vain vähän, mutta jota Ruotsissa pidetään tiibetinterrierille tyypillisenä. Kyseessä on progressiivi nefropatia (PNP) synnynnäinen ja perinnöllisenä pidetty munuaisten vajaakehitys, joka tavallisesti johtaa pennun kuolemaan jo 2-6 kk iässä. Noin vuosikymmen sitten taudista puhuttiin Ruotsissa enemmän kuin nykyään. Vuoteen 2003 mennessä sitä oli diagnosoitu 39 tibbellä, ja sitä esiintyy edelleen silloin tällöin. Suomessa jalostustoimikunnalle ei ole tullut yhtään ilmoitusta PNP-tapauksista.

4.3.4.2 USA

USA:ssa tiibetinterriereille suositetaan tehtäväksi:

- lonkkatutkimus
- silmätutkimus (suositetaan uusittavaksi vuosittain)

Lisäksi suositetaan vapaaehtoisesti tutkittavaksi:

- kuulontutkimus
- patellatutkimus
- kynärniveltutkimus
- autoimmuuni thyroiditis –tutkimus
- viimeisimpänä tautina amerikkalaisten tutkimuslistalle on tullut CCL

Lista kertoo sen, että näitä tauteja amerikkalaiset tietävät tiibetinterriereissään esiintyvän, ja että tautien vastustaminen koetaan tärkeäksi.

USA:ssa on v. 2003 myös tehty terveystutkimus tiibetinterriereille. Kysely oli varsin kattava. Vastauksia oli 199 ja tiedot koskivat 740 tiibetinterrieriä. Kyselyssä tiedusteltiin mitä sairauksia tai terveysongelmia koirilla on ollut. Tietoon tulleiden terveysongelmien/nimikkeiden määrä oli 103, mutta valtaosa ongelmista esiintyi alle kymmenellä koiralla. Seuraavassa luettelo niistä terveysongelmista, joita esiintyi 15:lla tai useammalla koiralla, näitä nimikkeitä oli 23. Lisäksi on maininta tiedetäänkö ongelmaa esiintyvän Suomessa. Lista on amerikkalaisten laatimassa järjestyksessä.

Taulukko 11. Lista USA:n terveystutkimuksen tuloksista.

Ongelma / sairaus	Monellako koiralla	On Suomessa	Ei Suomessa
HD	27	X	-
Arthritis (niveltulehdus)	30	X	-
Allergiat	59	X	-
Hot Spot	44	X	-
Ihokasvaimia tai syyliä	22	X	-
Sebaseous kystat (rasvakasvaimet)	58	X	-
Kilpirauhassairauksia	33	X	-
Munuaissairauksia	20	X	-
Sydänsairauksia	29	X	-
Syöpä	34	X	-
Maitorauhassyöpä	20	X	-
Katarakta (2-7 v.)	16	X	-
Katarakta (yli 7 v.)	32	X	-

Ongelma / sairaus	Monellako koiralla	On Suomessa	Ei Suomessa
Myöhään puhkeavat hampaat	17	X	-
Kulmahampaat eivät vaihdu (retained canines)	28	X	-
Puuttuvia hampaita	19	X	-
Kuurous	23	X	-
Krooniset korvatulehdukset	37	X	-
Napatyrä	41	X	-
Anaalirauhasongelmia	27	X	-
Valeraskaudet	27	X	-
Elottomina syntyneet pennut	22	X	-
Epäsäännölliset juoksut	19	X	-

Tässä lyhennyksessä listassa on merkittävää, ettei TT:n perinnöllisiä silmäsairauksia ole siinä lainkaan. PRA-koiria tuli amerikkalaisten kyselyssä kuusi ja LL-koiria kahdeksan. Allergiaoireet nousevat myös amerikkalaisilla tibbeillä, kuten suomalaisillakin, suurimmaksi terveydelliseksi ongelmaksi.

4.3.4.3 Saksa

Saksassa maan suurimman tiibetiläiskoerien yhdistyksen KTR:n (Internationaler Klub für Tibetische Hunderassen) linja tiibetinterrierin terveysasioissa on viime aikoina ollut tutkimusten lisääminen ja tulosten julkistaminen. Pakollisina terveystutkimuksina saksalaisilla jalostuskoirilla ovat silmätutkimus (PRA, LL, Katarakta) ja lonkkatutkimus. Lisäksi saksalaiset suosittavat tehtäviksi polviniveltutkimuksia, kuulotutkimuksia ja nyt myös tutkimusta CCL –taudista. Kaikki nämä tutkimustulokset lisäksi julkaistaan KTR Reporter – lehdessä.

4.4. ULKOMUOTO

Suomalaisen tiibetinterrierin nykyinen ulkomuoto vastaa rotumääritelmää melko hyvin. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että suomalainen tiibetinterrieri olisi ulkomuodoltaan yhdenmukainen, vaan koirien tyypeissä on huomattavaa vaihtelevuutta. Tämä johtunee tiibetinterrierin kovin väljästä ja tulkinnanvaraisesta rotumääritelmästä. Tarkkojen mittojen sijaan määritelmässä on runsaasti epätarkkoja ilmaisuja ("hyvä", "hieman", "ei leveä"), jotka sallivat varsin erilaisia toteutuksia.

Yksi tärkeä ja tinkimätön määrite on rotua hyvin kuvaava ja sille tyypillinen neliömäisyys. Samoin rungon ja raajojen mittasuhteet on määritelty tarkoin. Näitä mittasuhteiden tapaa suomalaisissa tiibetinterriereissä toisinaan, mutta ongelmat ovat helposti tunnistettavia ja jalostustyössä niiden korjaamiseen kiinnitetään huomiota ahkerasti.

Sen sijaan koossa lipsutaan usein rotumääritelmän senttimääristä (35,6 - 40,6 cm). Näyttelyissä palkitaan ja siitokseen kelpuutetaan selkeästi ylisuuria koiria, varsinkin uroksia, jos ne onnistuvat olemaan neliömäisiä mittasuhteissaan. Rotumääritelmän mitoissa pysyminen on yksi jalostustyön ulkomuotohaasteista. Ilmiö on kansainvälinen ja esimerkiksi rodun isäntämaassa Englannissa käydäänkin kiivasta väittelyä koosta ja sen mahdollisesta muuttamisesta. Tiibetinterrieri onkin melkoisen

haastava yhtälö ollessaan yhtä aikaa sekä keskikokoinen että vankka ja samalla ketterä ja vaivattomasti liikkuva.

Jalostustoimikunnan tekemässä kyselyssä omistajat nostivat esiin kaksi muuta nykytiibetinterrierille tyypillistä ulkomuotovirhettä. Ensimmäisenä niistä mainitaan suorat ja niukasti kulmautuneet etuosat sekä suorakylkiset rungot. Heikot etuosat eivät jätä tilaa isoille keuhkoille ja sydämelle, joita tiibetinterrierin alkuperäinen käyttötarkoitus vaatii.

Toisena tunnistettiin huonot liikkeet. Tiibetinterriereillä nähdään sille epätyypillistä voimatonta, ponnetonta ja ahdasta askellusta. Osa vaivoista on rakenteesta johtuvaa ja osa keunoista liikkeistä selittyy heikolla lihaskunnolla. Muhkean lihaksikkaita raajoja ja paksuja reisiä tapaa enää harvalla tiibetinterrierillä.

Karvapeite on tiibetinterrierin ulkoisen olemuksen näkyvä ja merkittävä määrittäjä. Karvapeite on kaksinkertainen, mutta määrä ja laatu voivat vaihdella yksilöstä toiseen. Aikuisen koiran turkissa pohja- ja peitinkarvan laatu eroaa toisistaan. Pohjavilla on pehmeätä ja lämmittävää ja peitinkarva pitkää, joko suoraa tai aaltoilevaa, se tuntuu käteen hieman liukkaalta, öljymäiseltä tai karheen jousimaiselta. Turkki vaatii säännöllisen hoidon. Tiibetinterrierillä ei ole säännöllistä karvanvaihtokautta, vaan turkki uusiutuu jatkuvasti, kuollut karva irttoa kammatessa. Nuoren koiran pehmeä pentuturkki kuitenkin vaihtuu noin 2-vuotiaana aikuisturkiksi ja tässä karvanvaihtojaksossa turkki on vaikeahoitoinen. Turkinhoitoon opastaminen on yksi kasvattajan tehtävistä, kun hän luovuttaa pennun uudelle omistajalle.

4.4.1. Rotumääritelmä

Ensimmäinen suomenkielinen tiibetinterrierin rotumääritelmä ilmestyi Suomen Tiibettiläiset – lehdessä maaliskuussa 1976. Se oli käännös FCI:n vahvistamasta ranskankielisestä tekstistä. FCI vahvisti uuden rotumääritelmän 18.1.1980 ja siitä saatiin SKL - FKK:n hallituksen hyväksymä käännös 5.6.1981. Uusi suomennos tehtiin 24.6.1987, mutta sitä ei SKL – FKK koskaan vahvistanut. Nykyisin käytössä oleva rotumääritelmä on FCI:n hyväksymä 24.8.1988, käännös hyväksytty SKL – FKK:ssa 25.4.1995. Isäntämaa Englanti on parastaikaa valmistelemassa jälleen uutta rotumääritelmää.

ROTUMÄÄRITELMÄ ks. liite 2.

4.4.2. Rotumääritelmän tulkinta

Rotumääritelmää tulkittaessa on syytä muistaa rodun alkuperä ja ne olosuhteet, joissa rotu on syntynyt. Tiibetinterrierin alkuperämaa on Tiibet, vuoristoinen, vaikeakulkuinen ja kylmä maa, josta löytyy myös tuulisia ylätasankoja. Koirien on jatkuvasti oltava varuillaan jonkin ulkopuolisen uhan suhteen, petojen tai muiden vihollisten tai maaston vaikeakulkuisuuden vuoksi. Tiibetinterrieristä on kehittynyt laajasti ympäristönsä havaitseva ja tarkkakuuloinen, ketterästi ja joustavasti liikkuva ja hyvin viimalta suojattu rotu.

ROTUMÄÄRITELMÄN TULKINTA ks. liite 3.

5. YHTEENVETO AIEMMAN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Tiibetinterrierit ry:n aiempi Jalostuksen tavoiteohjelma on hyväksytty vuosikokouksessa 10.11.1998 ja Kennelliiton vahvistamana otettu käyttöön 1999. Ohjelmaa on rekisteröintilukujen osalta tarkistettu v. 2001 ja 2005. Rodun ensimmäinen PEVISA-ohjelma tuli voimaan 1.1.2000.

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Terveys 1. PRA:n ja LL:n pitäminen kurissa 2. Lonkat ja polvet 3. Rodun terveyden selvittäminen	1. PEVISA-ohjelma vuodesta 2000 ja TIIS-ohjelma vuodesta 1989. 2. Suositus Lonkka- ja polvitutkimusten lisäämisestä 3. Rodun ensimmäinen laaja terveystutkimus v. 2002. Toinen kysely v. 2004.	1. Jalostukseen on käytetty vain PRA:n ja LL:n suhteen terveitä koiria, myöskään kantajien käyttöä ei ole tullut tietoon. PEVISA:n vaikutus rekisteröintien laskuun on ilmeinen. 2. Tutkimusmäärät edelleen pienehköjä, mutta useat kasvattajat noudattavat tutkimusohjelmaa jalostuskoirilla. 3. Ensimmäisessä kyselyssä saatiin peruskartoitus 370 tiibetinterrierin terveydestä, toisen kyselyn tulos oli niukka.
Geenitaustat 1. Jalostuskannan geenitaustojen laajentaminen 2. ns. vanhan suomalaislinjan vaaliminen	1. Ohje pentueitten sukusiitoskertoimeksi, joka 5 sukupolven sukutaulussa enintään 4%. 2. Jalostusneuvonta	1. Aiempien vuosien korkeat sukusiitoskertoimet ovat laskeneet. 4% kerroin ylittyy vuosittain 2 – 3 pentueessa, ylitykset 1 – 2 prosentti-yksikköä. 2. Vanha suomalaislinja on siirtynyt muistoihin ja valokuva-albumeihin.
Luonne ja käyttöominaisuudet, hyvän luonteen säilyminen	Jalostusneuvonta, jalostukseen on suositettu vain hyväluonteisiksi tiedettyjä tibbejä.	Luonteita pidetään hyvinä
Rakenne ja ulkomuoto	Jalostustarkastukset	Jalostustarkastuksia ei useaan vuoteen ole pidetty, osanotto hiipui 2000-luvun alussa. Koirien rakenteissa etuosia pidetään ongelmallisina. Ulkomuoto on pysynyt upeana näyttelytuloksilla mitattuina.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA MENETELMÄT

6.1. TAVOITE

Jalostuksen tavoitteena on säilyttää rotu sellaisena kuin se nykyään on. Tiibetinterrieri on kautta aikojen ollut ihmisen seuralainen. Alkuperämaan paimen-, vahti-, karavaani- ja seurakoirasta on länsimaissa tullut seurakoira, johon tehtävään rotu erittäin hyvin soveltuu. Tiibetiläiset kunnioittavat tätä rotua nimityksellä pikku ihminen. Tavoitteena on säilyttää tämän nelijalkaisen pikku ihmisen koko olemus, niin terveys, luonne kuin ulkonäkö sellaisena, että se vastaisuudessa voi kulkea kaksijalkaisen ihmisen seuralaisena.

6.1.1. Nykytila ja lähivuosien näkymä

Suurin osa tiibetinterrieripennuista pääsee viettämään ns. perhekoiran elämää, tibben asema seurakoirana on taattu. Rotu sopii erittäin hyvin myös agility-, toko- ja näyttelyharrastukseen, näitä toimintoja rotujärjestön on syytä tukea. Näyttelykehissä tiibetinterrieri on yhä useammin nähty RYP- ja BIS- sijoilla, mikä on osoitus korkealaatuisesta kasvatustyöstä ja tasokkaista koirista. Rodun käyttötarkoituksen tai käyttöominaisuuksien muutoksesta ei ole mitään viitteitä. Sen sijaan rekisteröintien määrä on viime vuodet ollut hieman vähäinen, alle 100 vuosittain, rekisteröintien nostaminen on toivottavaa. Vaikka maailmalta kuuluu viestejä vakavista sairauksista, on suomalaisen tiibetinterrierin terveys kuitenkin erittäin hyvä.

6.2 ROTUJÄRJESTÖN TAVOITTEET

Suomalaiset tiibetinterrierit ovat jalostustoimikunnalle tulevien tietojen mukaan varsin terveitä koiria ja ensisijaisena tavoitteena on edelleen vaalia tätä hyvää tilannetta. Vakavina pidettäviä sairauksia on toistaiseksi esiintynyt vähän, mitä seikkaa on pidettävä yhtenä rodun vahvuuksista.

Jalostustavoitteita asetettaessa terveys on aina ensisijainen ulkomuotoon nähden. Terveiden ja luonteen välinen arvottaminen onkin jo vaikeampaa. Koska tiibetinterrierin tehtävänä on olla seurakoirana on terveys erittäin tärkeää. Kotikoirien terveydenhoito ei saisi olla sen vaikeampaa kuin mitä vuosittaiset terveystarkastukset ja pikku kolhujen tai virustautien hoito edellyttävät. Hyvä luonne on kotikoiralle yhtä tärkeä kuin hyvä terveys ja nämä kaksi on pidettävä yhtä tärkeinä tavoitteina. Tavoitteiden tärkeysjärjestys ei ole edellisestä JTO:sta muuttunut.

Populaation kokonaistilaa ja rakennetta pidetään yleisesti ottaen hyvänä, mutta populaation kokoa tulisi pyrkiä kasvattamaan ja saamaan uusia linjoja jotta vältyttäisiin geenipoolin kaventumiselta rodussa. Jalostuskannan geenitaustojen laajentaminen onkin tulevaisuudessa syytä ottaa huomioon laajemmin valintoja tehdessä. Sukusiitosprosentin tulisi mielellään pysyä 5 sukupolven sukutaulussa enintään 4%.

Ulkomuodollisesti Suomalaiset tiibetinterrierit ovat pääsääntöisesti varsin korkealuokkaisia ajatellen myös kansainvälistä tasoa. Tulevaisuudessa tulisi edelleen kiinnittää huomiota koirien etuosiin.

6.2.1. populaation kokonaistila ja rakenne

Tavoitteena on pitää geenipooli riittävän laajana.

Tavoitteena on pitää jalostuskanta tarpeeksi suurena, vuotuiset rekisteröintimäärät eivät saisi laskea alle sadan, jotta jalostukseen valittavissa koirissa säilyisi valinnan mahdollisuus.

Tavoitteena on pitää pieni suomalainen jalostuskanta osana kansainvälistä tiibetinterrierikantaa kuitenkin niin, että vaalitaan suomalaisen kasvatustyön perinteitä. Ns. vanha suomalainen tiibetinterrierikanta, jonka perustana olivat tänne kasvatustyön alkuvuosina tuodun koirat, on nyt jo sulautunut uusiutuneisiin linjoihin. Jotain vanhaa, hyvää on silti edelleen löydettävissä ja hyödynnettävissä.

6.2.2. Luonne ja käyttöominaisuudet, tavoitteet

Tiibetinterrieri on rodun alkuajoista lähtien ollut seurakoira, mikä näkykseen sen luonteessa tulevaisuudessakin. Yksinkertaisesti, tavoitteena on säilyttää tiibetinterrierin seurallisuus, iloisuus ja vilkkaus ja olla nujertamatta sen taipumusta omaan "ajatteluun" ja oivalluksiin. Tämä jos mikä erottaa tiibetinterrierin monista muista roduista - ja on samalla sen haastavuus ja hauskuus.

Tavoitteeseen kuuluu myös karsia ja karttaa huonoja ominaisuuksia, liiallista pehmeyttä, terävyyttä ja heikkoa hermorakennetta.

Fyysisiltä ominaisuuksiltaan tiibetinterrieri on nopea, ketterä ja kestävä, keskikokoinen ja kaikissa sääoloissa pärjäävä. Siksi rotu on erinomaisen soveltuva monenlaiseen harrastuskäyttöön. Nykyisten tottelevaisuus-, agility-, rauniokoira- sekä ystäväkoiraharrastusten lisäksi tiibetinterrierin käyttötarkoitukset yltyvät juuri niin kauas kuin omistajiensa mielikuvitus.

6.2.3. Terveystavoitteet

Tiibetinterrieri on terve, elinvoimainen ja lisääntymiskykyinen rotu. Ensisijainen tavoite on pitää rotu tällaisena edelleenkin. Tavoite edellyttää sekä oman koirakannan terveysasioiden mahdollisimman tarkkaa tuntemista, että muista maista saatavien terveystietojen seuraamista.

Terveystavoitteiden erittely:

1. Tavoitteena on saada jalostuskoirat paitsi silmä- myös lonkka- ja polvitarkastetuiksi

2. Tavoitteena on nostaa tehtyjen terveystutkimusten määrää.

Silmätutkimusten osalla tilanne on määrältään kohtalainen, tutkimuksia tehdään vuosittain jonkin verran enemmän kuin on rekisteröintejä, vuonna 2004 silmätutkimusten määrä oli 107% verrattuna rekisteröinteihin, suhdeluku saisi olla 150 %.

Lonkka- ja polvitutkimukset ovat toistaiseksi vielä vapaaehtoisia, joskin suositettavia. Tutkittujen määrän vuositavoitteeksi asetetaan puolet rekisteröintien määrästä.

3. Tavoitteena on lisätä veteraani-ikäisten koirien silmätutkimuksia. Erityisesti jalostukseen käytettyjen ikääntyvien koirien silmätutkimukset antavat tärkeätä tietoa jalostustoimikunnalle ja kasvattajille.

4. Tavoitteena on mahdollisimman kattavasti kerätä tietoa suomalaisen tiibetinterrierin terveydestä ja sairaudesta.

5. Tavoitteena on kerätä terveys- ja sairaustietoa ulkomailta. Erityisesti on syytä tarkata sellaisia, jalostuksessa huomioitavia sairauksia, joita meillä ei (vielä) paljon ole, tällä hetkellä esim. CCL, kilpirauhasen vajaatoiminta ja synnynnäinen kuurous, sekä kesto seurattavina silmäsairaudet.

6.2.4. Ulkomuoto, ulkomuodon tavoitteet

Ulkomuotoon liittyväksi, jatkuvaksi tavoitteeksi voi helposti nimetä yhden suuren kokonaisuuden: rotumääritelmässä pysymisen. Väljästä ja tulkinnanvaraisesta rotumääritelmästä huolimatta jo siinä riittää haastetta kasvattajantyöhön. Rotumääritelmä antaa ne raamit, joiden sisällä tiibetinterrieriä kehitetään, muokataan ja vaalitaan.

6.3. MENETELMÄT

6.3.1. Populaation kokonaistilaan ja rakenteeseen tähtäävät menetelmät

Jalostusneuvonta on yksi tärkeimmistä menetelmistä populaation kokonaistilan ja rakenteen tavoitteiden saavuttamiseksi. Jalostustoimikunnan tehtävänä on yksittäisiä jalostussuosituksia antaessaan miettiä yhdistelmän sopivuutta myös populaation kokonaistilan kannalta.

Jalostusneuvonnan antamissa suosituksissa suunnitellun pentueen sukusiitoskerroin on viiden polven sukutaulussa korkeintaan 4 %. Tiukempi kerroin hyväksytään erityisperustein.

Yksittäisten jalostuskoirien pentumääriä seurataan. Uros saa tuottaa pentuja niin, että viiden vuoden jaksolla tuotettujen pentujen määrä on korkeintaan 5% tuona aikana syntyneiden pentujen määrästä.

Jalostustoimikunta ylläpitää listaa jalostuksen tavoiteohjelman vaatimukset täyttävistä jalostusuroksista. Uroslista on nähtävissä Tiibetinterrierit ry:n kotisivuilla ja tilattavissa jalostusneuvojalta.

Jalostuskoirien ikä- ja laatuvaatimukset:

Narttua saa käyttää jalostukseen 18 kk – 8 v. ikäisenä. Nartun kunnosta ja jälkeläisten laadusta riippuen sillä voi teettää enintään 5 pentuetta, pentueiden välin tulee olla vähintään 10 kk. Urosta voi käyttää jalostukseen 15 kk ikäisestä alkaen, jalostustoimikunta voi perustellusta syystä myöntää poikkeuksen. Jalostuskoiralla tulee ennen ensimmäistä astutusta olla virallisesta näyttelystä laatuarvostelu erittäin hyvä, joka on saatu koiran täytettyä 15 kk. Jalostustoimikunta voi perustellusta syystä hyväksyä myös nuorempana saadun näyttelytuloksen. Jos näyttelytulos puuttuu, voi jalostuskäytön hyväksyä jalostustarkastuksen perusteella, kun jalostuskelpoisuudesta on merkintä tarkastuskaavakkeessa.

Kasvattajia kannustetaan yhteistyöhön ulkomaisten kasvattajien kanssa.

Uusia, aktiivisia ja innostuneita nartunomistajia kannustetaan ja tuetaan kasvatustyöhön ryhtymisessä. Samoin kasvattajia kannustetaan opastamaan innostuneita kasvatintomistajia myös kasvatustyössä.

6.3.2. Luonteen ja käyttöominaisuuksien säilymiseen tähtäävät menetelmät

Kuten aiemmista kuvailuista saattaa päätellä, tiibetinterrieri ei ole ihan joka kodin "peruskoira". Kekseliäänä ja ovelana se vaatii omistajaltaan huumorintajua ja pitkäjänteisyyttä.

Kasvattajien vastuulla on ohjeistaa ja perehdyttää uudet harrastajat rotuun huolella. Kasvattajien kontolla on katsoa, että tiibetinterrieri pääsee uudessa kodissaan oikeaan tehtäväänsä, seuralaiseksi. Niinikään kasvattajien vastuulla on, ettei silmiä suljeta ongelmilta vaan niihin reagoidaan ripeästi jalostustyössä.

Rotujärjestön konsteja ovat erimuotoiset koulutustilaisuudet, niin perinteiset koirakoulut kuin omistajille ja kasvattajille suunnatut opetustilaisuudet. Samoin järjestön tehtäviä on tehdä rotua tunnetummaksi ja näin ohjata sen pariin oikeanlaisia harrastajia.

Jalostustoimikunnan on jalostusneuvontatyössään kiinnitettävä huomiota ulkomuotoseikkojen ja sukutaulujen lisäksi myös jalostuskoirien luonneominaisuuksiin. Jatkossakin tehtävissä terveystarkastuksissa luonne saakoon yhtä suuren painoarvon kuin koirien sairauskertomukset tai ulkonäköseikat.

6.3.3. Terveystavoitteisiin tähtäävät menetelmät

1. Jalostusneuvonta terveystavoitteiden menetelmänä (tavoitteet 1 – 2)

Jalostustoimikunnan antamissa jalostussuosituksissa huomioidaan tunnetut sairauden kantajat siten, ettei yhtään kantajaa ole vielä toisessa, mahdollisesti ei kolmannessakaan sukupolvessa. Neljännessä ja/tai viidennessä sukupolvessa voi olla yksi tietyn sairauden kantaja. Kasvattajien omissa suunnitelmissa hyväksytään harkinnan mukaan kantajia myös lähisuvussa, kunhan PEVISA-määräykset täyttyvät LL- ja PRA- sairauksissa ja sukusiitoskerroin pysyy 4 %:ssa. Perustellusta syystä hyväksytään suurempi sukusiitoskerroin.

Lonkkien osalta jalostustoimikunta ei suosituksena anna urosta jolla on C- D- tai E-lonkat.

Polvien osalta jalostustoimikunta antaa suositukseksi sellaisia uroksia, joilla on O/O polvet. Kasvattajien omissa suunnitelmissa I-asteen patellaluksaatio voidaan hyväksyä, kahta I-asteisen yhdistämistä ei hyväksytä. Vältetään käyttämästä II-IV asteen patellaluksaatiokoiraa jalostukseen.

Jalostustoimikunta pyrkii antamaan urossuosituksinaan ensisijaisesti lonkka- ja polvitutukittuja koiria. Jalostustoimikunta antaa ja hyväksyy jalostussuosituksia myös nartuille, joilla ei ole lonkka- ja polvitutkimuksia, mutta kehottaa kasvattajia tutkituttamaan jalostusnarttunsa.

Jalostusneuvonnassa hyödynnetään yksittäistä koirista tietoon tulleita terveys- ja sairaustietoja.

2. Tiedottaminen terveystavoitteiden menetelmänä (tavoitteet 2 – 3)

Terveystutkimusten tärkeydestä informoidaan toistuvasti ja säännöllisesti. Tehtyjen terveystutkimusten tulokset julkistetaan, LL- ja PRA- tarkastustulokset julkistetaan jäsenlehdessä ja vuosikirjassa, lonkka- ja polvitutkimukset vuosikirjassa. Kasvattajille tähdenetään TIIS-listan seuraamista. Tietoon tulleista uusista terveysuhista informoidaan jäsenlehdessä. Yhdistyksen internet-sivuja käytetään myös terveystiedottamiseen. Terveyskyselyissä (menetelmä 3) saadut tiedot julkistetaan ilman yksittäisten koirien nimiä (vrt. kohta 1). Jalostustoimikunta järjestää vuosittain kaikille tibbeharrastajille avoimet Kasvattajapäivät, joissa seurataan rodun tilannetta.

3. Terveyskyselyt terveystavoitteiden menetelmänä (tavoite 4)

Jalostustoimikunta laatii terveysseurantalomakkeen, johon vastaamalla kasvattajat ja omistajat voivat antaa tietoa koiriensa terveysasioista. Laajempi terveystietojen kysely tehdään kerran viidessä vuodessa, yksi kysely jokaista JTO:n päivitettyä voimassaolojaksoa kohti. Jalostustoimikunta vastaanottaa ja tallentaa sille toimitetut terveystiedot.

4. Ulkomaisten tietojen seuranta terveystavoitteiden menetelmänä (tavoite 5)

Jalostustoimikunta seuraa ulkomaisten yhdistysten internet-sivuja, jäsenlehtiä, vuosikirjoja ja muuta saatavilla olevaa materiaalia. Seurantavastuu laajennetaan koskemaan myös hallituksen jäseniä. Erityisesti seurataan maailmankongressien (Tibetan Terrier World Congress) raportteja. Jäsenistöä kannustetaan osallistumaan kongresseihin.

6.3.4. Ulkomuodon säilymiseen tähtäävät menetelmät

1. Kasvattajan rehellisyys ja itsekriittisyys sekä avoin kanssakäyminen ja näkemysten vaihto muiden kasvattajien kanssa. Ulkopuolisten tuomaroinnit, arviot ja neuvot ovat yhtä tyhjän kanssa, jos kasvattaja itse ei suostu näkemään kasvatustyönsä heikkouksia ja ennen kaikkea vahvuuksia. Rehellisyyden rinnalle tarvitaan avointa mieltä muiden harrastajien mielipiteille, vaikka näkemyksistä ei olisi samaa mieltä, niistä voi aina oppia jotain.

2. *Jalostustarkastukset ja kasvattajapäivät.* Viime vuosien näyttelykävijämäärät ovat pudonneet romahdusmaisesti, joten mahdollisuus vieraiden koirien näkemiseen ja toisten kasvattajien työn arvioimiseen on todella pientä. Tässä avuksi tulevat jalostustarkastukset, joissa saadaan kerättyä tietoa niistä koirista, joita kilpailuissa ei nähdä. Monesti nämä "kotivaliot" voivat osoittautua arvokkaaksi jalostusmateriaaliksi, mutta valitettavasti ne eivät esittäydy muille rodun harrastajille. Kasvattajapäivät ovat erinomainen tilaisuus laajaan keskusteluun ja kokemusten vaihtoon.

3. *Näyttelykäynnit nousuun.* Edelleen koiranäyttelyt ovat paras väline jalostusmateriaalin kartoittamiseen. Valitettavasti näyttelyihin innostaminen ei vaan ole kasvattajien tai rotujärjestöjen aktiivisuudesta kiinni, koiranomistajat jakavat vapaa-aikansa monien harrastuksien kesken.

6.4. MAHDOLLISUUDET JA UHAT

Vahvuudet Rotu: - Populaatio: Pieni sukusiitoskerroin, ei matadorjalostusta- Luonne: Keskimäärin hyvät luonteet, sopeutuvainen rotu- Terveys: Rotu on terve ja pitkäikäinen- Käyttöominaisuudet: Monikäyttöinen harrastuskoira, seurakoira- Ulkomuoto: Laadukkaat koirat, myös maailmalla tunnetut- Markkinapotentiaali: Keskikokoinen, terve, reipas rotu monenlaiseen harrastamiseen Rotujärjestö: - Jalostuksen ohjaus ja seuranta- Koulutustoiminta: tuomarit, kasvattajat- Tiedotus: rotulehti ja internet-sivut- Aktiivinen ydinporukka- Kansainvälinen yhteistyö	Heikkoudet Rotu: - Populaatio: Kannan koko pienehkö, rekisteröinnit laskeneet tasaisesti- Luonne: Arat tai arkaillen käyttäytyvät koirat- Terveys: Perinnölliset sairaudet, tuontikoirat joiden taustoja ei täysin tunneta- Käyttöominaisuudet: Työläs turkki- Ulkomuoto: Kasvava koko, huonot etuosat- Markkinapotentiaali: Huono tunnettuus, harhaanjohtava terrieri-nimitys Rotujärjestö: - Aktiiviporukka pieni, uusia tekijöitä kaivataan
Mahdollisuudet Rotu: -Populaatio: Materiaalin lisähankinta melko helppoa, koska rotua löytyy maailmalta- Luonne: Luonteiden säilyminen hyvänä todennäköistä, koska kasvattajat kiinnittävät luonteisiin huomiota- Terveys: Kansainvälinen yhteistyö, sekä yhteistyö ja avoimuus kasvattajien välillä- Käyttöominaisuudet: Koulutus ja käyttö monipuolisena harrastuskoirana- Ulkomuoto: Liioittelemattoman, terverakenteisen ulkomuodon arvostus lisääntyy- Markkinapotentiaali: lisääntynyt kiinnostus vieraita kulttuureita kohtaan, Hyväkokoinen monipuolinen harrastuskoira Rotujärjestö: - Kansainvälinen yhteistyö jatkuu	Uhat Rotu: - Populaatio: Geenipohjan kaventuminen, kasvatustyö hiipuu sukupolvenvaihdoksen vuoksi.- Luonne: Liian pehmeiden, terävien ja heikon hermorakenteen omaavien yksilöiden käyttö jalostukseen.- Terveys: perinnöllisten sairauksien lisääntyminen- Käyttöominaisuudet: Unohdetaan, että suuren turkin alla piilee varsin toiminnallinen rotu- Ulkomuoto: Mahdolliset muotivirtaukset vaikuttavat kasvatustyöhön- Markkinapotentiaali: Lisääntyvä "kilpailu", paljon karvaisia, keskikokoisia rotuja Rotujärjestö: - Uusia aktiivi-ihmisiä ei saada mukaan toimintaan

6.5 VARAUTUMINEN ONGELMIIN

Riskit:

Rodun suosion lasku

Tiibetinterriereiden rekisteröintimäärät ovat viime vuosina laskeneet melko rajusti. Kun vielä vuonna 1994 rotua rekisteröitiin 234 yksilöä, on vuoden 2004 rekisteröintimäärä enää vain 70 yksilöä. Rekistointimäärien lasku on ollut tasaista.

SYYT:

Syynä rekisteröintimäärien laskuun on ollut kysynnän romahtaminen. Kasvattajat eivät uskalla astuttaa nartujaan, kun vaarana on, että pennut jäävät käsiin pitkäksi aikaa.

Yksi merkittävistä syistä kysynnän vähyyteen lienee rodun huono tunnettuus. Suurelle yleisölle melko pienilukuinen rotu on kenties jäänyt aika vieraaksi ja rodun nimessä esiintyvä terrieri johtaa ihmisiä harhaan. Rotutarjonnassa myöskin on kilpailu kovasti lisääntynyt, tarjolla on paljon pieniä ja keskikokoisia pitkäkarvaisia koiria.

Myös sukupolvenvaihdos kasvattajissa on yksi syy tämän hetkisellem rekisteröintimäärälle. Vanhat kasvattajat lopettelevat, eikä uusia ole tullut.

MITEN VÄLTETÄÄN:

Tiibetinterrieriä tulisi markkinoida ostajakunnalle. Tibben myyntivaltteja ovat hyvä koko, temperamentikas ja hauska luonne, suuri äly ja ennenkaikkea se, että tibbe on varsin perusterve koira. Eläinlääkärikäynnit useimpien yksilöiden kohdalla rajoittuvat vain pakollisiin terveystarkastuksiin ja rokotuskäynteihin. Tiibetinterrierit ovat viime vuosien aikana myöskin näkyneet enenevässä määrin koiranäyttelyiden ryhmäsijoittujina ja näin tuovat itseään tunnetuksi koiramaailmassa.

TOTEUTUESSAAN MERKITSEE:

Rekisteröintimäärien pieneneminen kysynnän laskun myötä johtaa siihen, että jalostuspohja kapenee. Koko rodun kannan ollessa pieni, pienenee myös jalostukseen käytettävien koirien määrä.

JALOSTUSPOHJAN KAPENEMINEN

SYY:

Rotua rekisteröidään Suomessa nykyisin enää reilusti alle sata yksilöä vuodessa. Tämä johtaa siihen, että myös jalostukseen käytettävien yksilöiden määrä pienenee ja jalostuspohja kapenee.

Näyttelyinnostus myöskin on laantunut kovasti, ja kehissä nähdään pääasiassa samoja koiria. Näinollen moni hyvä uros jää käyttämättä, koska sen olemassaolosta ei niinkään tiedetä, kenties omistaja ei ole jaksanut pitää koiraan turkissa tai näyttelyinnostus on vaan jäänyt kokematta.

MITEN VÄLTETÄÄN:

Rekisteröintimäärien kasvu jo auttaa tilannetta. Tähän päästään mahdollisesti edellisessä kohdassa esitetyillä toimenpiteillä, ja myöskin lisäämällä rodun tunnettavuutta.

Myöskin tulee erityisellä huolella varoa käyttämästä liikaa samoja uroksia kannan ollessa jo muutenkin pieni. Jalostustarkastuksia lisäämällä saadaan mahdollisesti tietoon uusia uroksia, jotka ovat oikein kelpoja jalostuskäyttöön, vaikka eivät näyttelykehissä näykään.

Tuontikoirilla pystytään myöskin lisäämään jalostusmateriaalia maassamme, ja koiria onkin tasaisesti tuotu muualta maailmasta. Kasvattajat ovat myöskin käyneet astuttamassa narttujaan ulkomailla, jolloin myöskin saadaan uutta verta Suomeen.

TOTEUTUESSAAN MERKITSEE:

Jalostus vaikeutuu ja ennenpitkää loppuu.

LUONTEEN RISKIT

Jalostustoimikunnan tekemässä kyselyssä tiibetinterrierien omistajat ja kasvattajat nimesivät yleisimmäksi luontevirheeksi arkuuden.

SYY:

Rotumääritelmässä kuvatusta pidättyväisestä luonteesta ei ole kovin pitkä matka liialliseen pidättyväisyyteen/pehmeuteen. Tiibetinterrierin luonteessa oli vielä 90-luvun alkupuolella havaittavissa liikaa terävyyttä. Kasvattajat jalostusvalinnoissaan ehkä kiinnittivät huomiota luonteeseen, pyrkimyksenä sävyisämpi ja luonteeltaan helpompi perhekoira. Kenties tämän seurauksena on rodussa nykyään havaittavissa hieman liian pehmeitä koiria kuin kovuuteen ja terävyyteen taipuvaisia yksilöitä.

MITEN VÄLTETÄÄN:

Kasvattajien on edelleen syytä panostaa myös luonteeseen jalostusvalinnoissaan. Jalostuksesta karsitaan koirat, joilla ei ole hyvä hermorakenne, varsinkin nartun heikkohermoisuus siirtyy helposti pentuihin. Oikealuonteinen tibbe on hivenen pehmeä, sillä on hyvä temperamentti ja vahva hermorakenne.

TOTEUTUESSAAN MERKITSEE:

Liian pehmeä, terävä ja heikon hermorakenteen omaava koira on myöskin melko haastava käsiteltävä ja sen kanssa eläminen ei aina ole niin helppoa. Mikäli ongelmat luonteissa lisääntyvät, se johtaa taas kysynnän vähenemiseen, luonne kuitenkin on tärkeä kriteeri rotua valittaessa.

6.6. TOIMINTASUUNNITELMA JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTTAMISEKSI

Vuosi	Toimenpiteet
2007	<i>Jalostustarkastukset.</i> Aloitetaan vuosittain pidettäväksi tarkoitetut jalostus ja/tai jälkeläistarkastukset sekä tarkistetaan jalostustarkastuslomake ja uudistetaan sitä tarpeen vaatiessa. <i>Tiibetinterrierien 10.s Maailmankongressi Englannissa.</i> Päivitetään suomalaisen tiibetinterrierikannan terveys- ym. tiedot edellisestä kokouksesta. Osaanotto mahdollisuuksien mukaan. <i>Tilastoinnin kehittäminen.</i> <i>Koulutukset, kouluttautuminen.</i> <i>Pevisa-ohjelman hyväksyminen vuosikokouksessa.</i> <i>Kasvattajapäivät</i> ajankohtaisine aiheineen.
2008	<i>Terveyskysely.</i> Julkaistaan rotujärjestön internetsivuilla terveyskyselylomake, joka on mahdollista palauttaa myös sähköisessä muodossa. Tulokset julkistetaan Kasvattajapäivillä. <i>Jalostustarkastukset, Kasvattajapäivät.</i>
2009	<i>Kasvattajakyselyt.</i> Valmistellaan kasvattajakyselylomake ja otetaan se käyttöön. <i>Tiibetinterrierien Maailmankongressi Itävallassa.</i> Päivitetään suomalaisen tiibetinterrierikannan terveys- ym. tiedot edellisestä kokouksesta. Osaanotto mahdollisuuksien mukaan. <i>Jalostustarkastukset, Kasvattajapäivät.</i>
2010	<i>JTO:n ja jalostusohjesäännön päivitys.</i> <i>Jalostustarkastukset, Kasvattajapäivät.</i>
2011	<i>Jto:n ja jalostusohjesäännön hyväksyminen vuosikokouksessa ja niiden toteuttamisen aloitus.</i> <i>Jalostustarkastukset, Kasvattajapäivät.</i>

7. TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISEN SEURANTA

Jalostustoimikunta on ensisijaisesti vastuussa Jalostuksen tavoiteohjelman toteutumisesta. Jalostustoimikunta laatii vuosittain tilastomuotoisen raportin JTO:n kohtien 6.2. Rotujärjestön asettamat tavoitteet ja 6.3. Menetelmät, toteutumisesta.

Populaation kokonaistilan ja rakenteen seuranta

- rekisteröinnit
- kasvatetut pentueet / pentumäärät
- tuonnit
- jalostukseen käytetyt urokset ja urosten pentumäärät
- jalostukseen käytetyt nartut ja narttujen pentumäärät
- jalostuspopulaation sukusiitoskerroin
- sukusiitoskertoimet pentueittain
- poikkeamat 4%:n säännöstä
- jalostuskoirien laatusuranta (näyttelytulos)
- jalostuskoirien terveysseuranta: terveystutkimusten määrät (muut kuin silmätutk) jalostuskoirilla

Luonteen ja käyttöominaisuuksien seuranta

Terveyden seuranta

- tehtyt silmätarkastukset
- silmätarkastettujen ikärakenne (alle 4 v., 4-8v., yli 8 v.)
- havainnot PEVISA –poikkeamista
- tehtyt lonkkatutkimukset, määrät ja tulokset
- tehtyt polvitutkimukset, määrät ja tulokset
- muut terveystutkimukset
- tiedot muista toimikunnalle annetuista terveys / sairaustiedoista
- Terveyskyselyissä saatujen tietojen tilastointi
- ulkomaisten terveystietojen seuranta, erityisesti kirjataan ne tiedot, jotka koskevat Suomessa olevia sukulaisia.

Ulkomuodon seuranta

- Näyttelyarvostelut, jalostustarkastukset

Jokainen jalostustoimikunta antaa kolmivuotiskautensa lopussa JTO:n seurantaraportin käsiteltäväksi yhdistyksen kokouksessa. Raporttiin sisältyy:

- vuosittain kerättyjen tilastotietojen koonti
- tiedot rotujärjestön asettamien tavoitteiden toteutumisesta ja tavoitepoikkeamista
- tiedot menetelmien toimivuudesta.
- ehdotukset muutoksista, joita JTO:hon tulisi seuraavan päivityksen yhteydessä tehdä

Jalostustoimikunta valmistelee JTO:n päivitykset tarvittaessa ja vähintään viiden vuoden välein, sekä huolehtii SKL:n jalostustieteellisen toimikunnan antamien toimitus- ja käsittelyaikataulujen noudattamisesta.

KIRJALLISUUS JA LÄHTEET

Aronen, Anna-Maija, ELL, suullinen tiedonanto, tammikuu 2005.

Curtis, R: Aetiopathological Aspects of Inherited Lens Dislocation in the Tibetan Terrier: J. Comp. Path. 1983, Vol 93, Academic Press Inc. London)

Elfving, Sanna: Tiibetinterrierin silmäsairauksista, luentomoniste, Tiibetinterrierit ry:n Kasvattajapäivät Kauniaisissa 15.10.2000

Garmer, Lennart: Detta är PRA, Hundsport 4 / 1980

Kettritzsh, K., **Hamann**, H., **Brahm**, R., **Grussendorf**, H., **Rosenhagen**, C.U., **Distl**, O.: Genetic analysis on presumed inherited eye diseases in Tibetan Terriers. The Veterinary Journal 168 (2004), 151-159.

Lang, Thomas: Tibet Terrier? Leipzig 1991

Manner, Eva: Lens Luxation (LL) – mykiön sijoiltaanmeno. Suomen Tiibetiläiset-lehti 1/1981. Raportti Skaran silmälääkäripanelista. Suomen Tiibetiläiset-lehti 1/1981.

Mulliner, Angela: The Tibetan Terrier, Oxford 1977 ja The Tibetan Terrier 2, Oxford 1994

Paatsama, Saki: Suuri suomalainen koirakirja, kolmas uudistettu painos, Keuruu 1991

Plathan, Tuula: Progressive Retinal Atrophy (PRA) – verkkokalvon etenevä surkastuminen. Suomen Tiibetiläiset-lehti 1/1981.

Kokemuksia tiibetinterrierien PRA-sairauden vastustamistyöstä Suomessa, Tiibetinterrierit 1 / 1993

Pankiewicz, Margy: Congenital deafness and the tibetan terrier, TTCA Yearbook 2001, s. 74-77

Reif, Jane: The Tibetan Terrier Book 1-2. The Southfarm Press, Middletown Connecticut, USA 1984 & 1996.

Sundqvist, Margareta: New Beginnings, KTR Reporter 2 / 2004, s 14 – 15.

Tiibetinterrierien maailmankongressiaineistot 1989 – 2005

Tiibetinterrierit ry, Jalostustoimikunnan arkisto (Minna Granskog, Espoo)

Tiibetinterrierit ry, Tiibetinterrieri-lehdet, vuosikerrat 1990–2004.

Tiibetinterrierit ry, Vuosikirjat 1980–2004.

Tibetan Terrier Club of America, Yearbook 1995–2002.

Wallin, Birgitta: Tibetansk terrier, teoksessa Sund Hundavel – genetiska anomalier hos hundar, Del 3, Svenska Kennelklubben, Stockholm 1997

Willis, M.B., **Curtis**, R., **Barnett**, K.C. and **Tempest**, W.M., Genetic aspects of lens luxation in the Tibetan Terrier, Vet. record 104, 1979

Internet-lähteet

A Guide to Hereditary and congenital Diseases in Dogs, osoitteessa:
<http://www.inkabijou.co.uk/genetic.htm>

<http://www.caninehealthinfo.org/brdreqs.html?breed=TT>

<http://home.swipnet.se/TTint/HealthSurveySum.htm>

<http://www.tibetanskterrier.com/ras.htm>

<http://home.swipnet.se/a-mas/TibTerrierSwe.htm>

TIIS-lista: <http://home.swipnet.se/TTInt/>

Liite 1.

JALOSTUSTOIMIKUNNAN TYÖTAVAT

1.1. Tiibetinterrierit ry:n vuosikokous valitsee puheenjohtajan eli jalostusneuvojan ja vähintään 5 jäsentä kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Yhdistyksen kokous voi painavista syistä erottaa jalostusneuvojan tai jäsenen tai myöntää eron asianomaisen pyynnöstä kesken kolmivuotisen toimikauden.

1.2. Jalostustoimikuntaan valittavalta henkilöltä edellytetään:

- SKL – FKK:n ja Tiibetinterrierit ry:n yhtäjaksoinen jäsenyys vähintään viiden vuoden ajan
- Hyväksytysti suoritettu SKL – FKK:n kasvattajan peruskurssi
- Henkilö on omistanut tiibetinterrierin vähintään 5 vuotta ja kasvattanut vähintään 2 pentuetta (tai omaa vastaavan käytännön kokemuksen)
- Osallistuminen rotujärjestön kasvattajaseminaariin
- Aktiivinen osallistuminen koiraharrastuksen eri muotoihin SKL – FKK:n ja Tiibetinterrierit ry:n tarkoituksia noudattaen ja edistäen, sekä em. järjestöjen ohjeiden ja määräysten noudattaminen koirankasvatuksessa
- Perusteellinen rodun tuntemus, esim. ulkomuototuomarin pätevyys
- Laajat tiedot koiranjalostuksesta, perinnöllisyydestä ja koiran käyttäytymisestä esim. alaan liittyvän koulutuksen myötä.

Jalostustoimikuntaan valitaan tehtävään sopivia henkilöitä, jotka nauttivat yleistä luottamusta ja ovat objektiivisia, pitkäjänteisiä ja yhteistyökykyisiä. Jalostustoimikunnan jäsenet ovat toimikautensa ajan rotujärjestön luottamushenkilöitä ja sen edustajia niin kotimaassa kuin ulkomaillakin.

2. JALOSTUSTOIMIKUNNAN TYÖSKENTELY JA TEHTÄVÄT

2.1. Jalostustoimikunnan työskentely on kollektiivista ja toimikunta kokonaisuudessaan vastaa antamistaan ohjeita. Yksityinen jäsen ei toimikunnan suostumuksetta anna erillisiä lausuntoja. Toimikunnan päätöksestä eriävän mielipiteensä jäsen sanelee toimikunnan muistioon. Jalostustoimikunta voi keskuudestaan nimetä luottamushenkilöt erityistä osaamista vaativiin tehtäviin tai käyttää ulkopuolisia avustajia.

2.2. Jalostustoimikunta huolehtii jalostuksen tavoiteohjelman noudattamista ja antaa tavoitteiden seurantaohjelmaan kuuluvat raportit.

2.3. Jalostustoimikunta kerää, arkistoi ja julkistaa rotua koskevaa tietoa.

2.3.1. Arkistoitava aineisto:

- SKL – FKK:n toimittama materiaali
 - rekisteröintijäljennökset
 - omistajailmoitukset
 - näyttely- ja koetulokset
 - silmätarkastuslausunnot
 - lonkka-, polvi- ym. Terveystarkastuslausunnot

muu aineisto

- jalostustarkastuspöytäkirjat
- jalostustiedustelut ja muu kasvattajilta ja koiran omistajilta saatu aineisto
- ulkomailta toimitettu aineisto
- muu toimikunnalle osoitettu materiaali

2.3.2. Rotujärjestön hallituksen ohjeitten mukaan julkaistavaksi valmistettava materiaali:

- vuosikirjamateriaali
- rotujärjestön lehdessä julkaistava ajankohtainen informaatio
- lisäksi jalostustoimikunta laatii vuosittain sekä toimintasuunnitelman, että toimintakertomuksen, jotka molemmat julkaistaan

2.3.3. Jalostustoimikunta valistaa rotujärjestön jäseniä kaikissa koiran jalostusta ja kasvatusta koskevissa asioissa, sekä opastaa erityisesti uusia harrastajia ja kasvattajia tiibetinterrierin hoitoon, terveyteen, astutukseen ja synnytykseen, pentueen hoitoon, luovutukseen ym. liittyvissä kysymyksissä.

2.4. Jalostustoimikunta järjestää vuosittain jalostustarkastuksia. Jalostustarkastuksen voi suorittaa yksi tehtävään nimetty rodun ulkomuototuomari yhdessä kahden jalostustoimikunnan jäsenen kanssa. Jokaisesta tarkastetusta koirasta laaditaan jalostuspöytäkirja, josta yksi kopio koiran omistajalle ja yksi jalostustoimikunnalle.

2.5. Jalostustoimikunta järjestää vuosittain kasvattajaseminaarin, jonka tarkoituksena on kartoittaa rodun kulloinenkin tilanne sekä informoida jäsenistöä ajankohtaisista, rotua koskevista asioista. Tarkoitus on myös syventää kasvattajien ja jalostustoimikunnan välistä vuorovaikutusta. Seminaarista laaditaan osanottajaluettelo ja muistio.

2.6. Jalostustoimikunta järjestää SKL – FKK:n ohjeiden mukaisesti ulkomuototuomareiden täydennyskoulutusta, sekä laatii täydennyskoulutusta varten ajankohtaisen tilannekatsauksen rodun ansioista ja virheistä.

2.7. Jalostustoimikunta antaa jalostusneuvontaa seuraavassa esitetyllä tavalla.

3. JALOSTUSNEUVONTA

Jalostusneuvonnan tehtävä on valistuksella ja suosituksilla ohjata tiibetinterrierirotua Suomessa sillä tavoin, kuin Jalostuksen Tavoiteohjelma edellyttää.

Jalostustoimikunta kokoontuu vähintään viisi kertaa vuoden aikana. Vuoden ensimmäisessä jäsenlehdessä ilmoitetaan jalostusneuvojan nimi ja osoite, sekä päivämäärät, johon mennessä kulloiseenkin kokoukseen tarkoitettu jalostusposti on toimitettava jalostusneuvojalle. Kokous on päätösvaltainen, mikäli vähintään kolme jäsentä tai kolme jäsentä ja puheenjohtaja on läsnä. Kokouksen kutsuu koolle jalostusneuvoja.

Kokouksessa käsitellään postipäivään mennessä saapuneet jalostustiedustelut ja niistä laaditaan muistio. Kiireellisissä tapauksissa jalostustiedustelusta voidaan päättää puhelinneuvottelussa. Puhelinneuvottelu on päätösvaltainen samoin perustein kuin

kokous ja myös puhelinneuvottelusta laaditaan muistio. Jalostustiedustelulomake julkaistaan vuoden ensimmäisessä jäsenlehdessä.

Jalostustoimikunta vastaa jalostustiedusteluihin kirjallisesti kolmen viikon kuluessa kokouksesta. Vastauksessa annetaan vähintään kolme perusteltua urosvaihtoehtoa. Jalostussuositus on voimassa yhden vuoden. Toimikunta esittää kasvattajalle kaikki tiedossaan olevat riskit, joita esitettyihin suosituksiin sisältyy. Kokoneiden kasvattajien ehdottamiin siitospareihin jalostustoimikunta suhtautuu myönteisesti, mutta tilanteen vaatiessa antaa myös muita perusteltuja vaihtoehtoja. Ellei narttu toimikunnan mielestä ole sopiva siitoskoiraksi, on jalostustoimikunta oikeutettu ja velvollinen ilmoittamaan tämän mielipiteensä hyvin perustellusti nartun omistajalle.

Jalostusneuvonta on maksutonta ja suositusluonteista, eikä sido kasvattajaa. Kasvattaja yksin on vastuussa kasvattamistaan pennuista ja niissä mahdollisesti ilmenevistä virheistä.

4. PENTUVÄLITYS

Rotujärjestön kokous nimeää henkilön, joka hoitaa valtakunnallista pentuvälitystä. Pentuvälitys ilmoittaa ostajille tiedot niiden kasvattajien pennuista, jotka jalostustoimikunta on hyväksynyt ja jotka täyttävät seuraavat vaatimukset:

- Pentue on jalostustoimikunnan hyväksymästä yhdistelmästä ja täyttää Jalostuksen Tavoiteohjelman ja jalostusohjesäännön vaatimukset.
- Kasvattaja on SKL – FKK:n ja Tiibetinterrierit ry:n jäsen ja noudattaa kasvatuksessaan näiden järjestöjen ohjeita.
- Kasvattaja on kirjallisesti ilmoittanut pentueensa pentuvälitykseen rotujärjestön voimassa olevalla lomakkeella.

Pentuvälitys on puolueetonta ja ilmoittaa ostajille kaikki tiedusteluhetkellä välityksessä olevat pentueet. Pentuvälitys antaa ostajille seuraavat tiedot:

- Kasvattajan nimi, kennelnimi, osoite ja puhelinnumero.
- Pentujen syntymäaika, lukumäärä ja sukupuoli/ajakauma, värit ja vanhemmat.
- Tarpeen mukaan pentuvälittäjä kertoo ostajille rodusta ja sen ominaisuuksista.

Pentuvälittäjä pitää toiminnastaan muistiota ja toimittaa sen jalostustoimikunnan kokouksiin. Kasvattajan pentueilmoitus on voimassa 2 kuukautta päiväyksestä lukien. Kasvattaja voi uusia ilmoituksensa ja hänen on myös ilmoitettava pentuvälittäjälle heti, kun välityksessä oleva pentue on myyty.